

Rusya'da devrim ve proletarya devriminin sorunları - H. Fırat

*Büyük Sosyalist
Ekim Devrimi'nin
104. Yılı!..*

Tarih, proleter enternasyonalizminin ruhuna ve ilkelerine uygun davranmada, Lenin önderliğindeki Bolşevik Partisi örneğini aşan yeni bir parti kaydetmiş değil

henüz. Bununla kopmaz biçimde bağlı olarak, aynı şey, Ekim Devrimi'nin evrensel kimliği, enternasyonalist ilkeleri ve ruhu için de geçerlidir.

s.12

Sosyalist
Siyasal Gazete

Sayı: 2021 Özel / 39
7 Kasım 2021

Kızıl Bayrak

www.kizilbayrak56.net

Rejimin çöküşü ve devrimci çıkış alternatifi

3

Dinci-gericiliğin "Amerikan kompleksi"

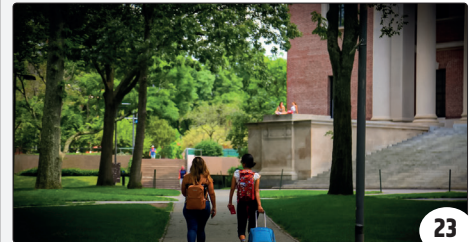
AKP'de temsil edilen dinci-gericiliğin önde gelen figürlerinde bir tür "ABD kompleksi" olduğu görülüyor. Bu durum en çok AKP şefinde belirginleşiyor.

6

Merkez Bankası kur krizini ne için çıkardı?

İktisat kitapları penceresinden baktığınızda gerçekten alay konusu olacak teorilerin sınıf penceresinden baktığımızda bir mantığı olduğunu görüyoruz.

23

Uzaktan eğitim ve gençliğe etkileri

Pandemide; çocuk istismarından çocuk işçiliğe, eğitime erişememekten fırsat eşitsizliğine, davranışsal bozukluklara kadar çok yönlü sorunlar arttı.

Türk SİHA'ları: Savaş ve yandaş aparatları!

s.4

Glasgow zirvesi, iklim sorunu ve uygarlığın geleceği

s.16

Rejimin çöküşü ve devrimci çıkış alternatifi

Bu süreç, "Sınıfa karşı sınıf!" şiarıyla kucaklanmak durumundadır. Zira bu şiarın damgasını taşıyan bir devrimci mücadele hattı, AKP'nin dümeninde bulunduğu günümüz Türkiye'sinde işçi ve emekçilerin acısını çektiği, yıkımını yaşadığı tüm toplumsal, siyasal ve iktisadi sorunların çözüm anahtarıdır.

Gerici-faşist rejimin içte ve dışta saplandığı ve içinden çıkamaz hale geldiği bataklık derinleşiyor. İçteki çok yönlü sorunlar karşısında yaşanan iflası dış politikadaki çöküş tamamlıyor. Çırpındıkça derine gömüldüğü bataktan çıkış imkanını tüketen Erdoğan ve rejimi, ne yapsa da su almış geminin batmasına çare bulmakta zorlanıyor. İç ve dış politikadaki manevra alanları da sınırına dayanmış bulunuyor. İç ve dış siyasal yaşamda son haftalara sığın olaylar dizisi, Erdoğan rejiminin yolun sonuna geldiğini, ömrünün tükenmekte olduğunu gösteren emarelerle doludur. Daha çok emperyalist merkezlerin ve işbirlikçi büyük burjuvazinin tercihlerini yansıtan CHP'nin çıkışı ve TÜSİAD'ın "Yeni Bir Anlayışla Geleceği İnşa" programıyla sahneye çıkışı da bu emareler arsında sayılmaktadır.

Dümeninde Erdoğan'ın bulunduğu Türkiye kapitalizminin derin iktisadi, sosyal ve siyasal krizi, iç toplumsal yaşamın tüm alanlarında olduğu gibi uluslararası ilişkilerde de ağırlaşan sorunlar biriktirmiş bulunuyor. Bu tablo, işçi ve emekçilere çok yönlü büyük bir yıkım ve acı faturalar anlamına gelirken, Türkiye'ye de tarihinin en karanlık dönemini yaşatmaktadır. Bu ve daha bir dizi nedenden dolayı gelinen aşamada alabildiğine yıpranmış, toplumsal tabanı büyük oranda erimiş, meşruiyeti yerlerde sürünür hale gelmiş Erdoğan yönetimi, kendisini soluksuz bırakan çok yönlü bunalımın tüm yüklerini işçi ve emekçilerin omuzlarına yıkmaktan, terör ve zorbalığı tırmandırmaktan başka bir politika izleyememektedir. Ona bugünkü akıbeti hazırlayan da yıllardan beridir fütursuzca izlediği bu politikadır.

Emekçi kitlelerin desteğini büyük oranda yitiren Erdoğan iktidarı, ABD ve Batılı emperyalistlerden de umduğu desteği bulamıyor. Geleceğinin olmadı-

ğını görmeyen hırçınlığıyla başka şeylerin yanı sıra Irak ve Suriye üzerinden bir maceraya niyetlenerek ömrünü uzatmak istiyor. Ancak tüm efenmelerine rağmen emperyalist şeflerden izin almadan bunu yapma iradesi görünmediği için umudu Biden ile Roma'da yapacağı görüşmeye bağlamıştı. Glasgow'da yapılması beklenen görüşme Roma'da gerçekleşince, Erdoğan "güvenlik" nedeniyle Glasgow toplantısına katılmadan Ankara'ya döndü. Zaten onu iklim krizi değil, Biden ile yapacağı görüşme ilgilendiriyordu. Görüşmenin ardından Beyaz Saray'dan yapılan açıklamaya göre Biden, "Savunma ortaklığını ve Türkiye'nin bir NATO müttefiki olarak önemini teyit" etse de "Güçlü demokratik kurumların, insan haklarına saygının, barış ve refah için hukukun üstünlüğünün önemini" vurgulayarak, Erdoğan'ın umudunu kırmış görünüyor.

AKP iktidarının bataktan kurtulmak için ABD'ye sığınarak yaltaklanmasının, ABD'nin Çin ve Rusya'yı kuşatma adımlarına uşakça destek vermeye istekli olmasının da pek işe yaramadığı görülmüyor. Düne kadar Rusya ve Amerika arasında manevra yaparken, onların kırmızı çizgilerini aşma anlamına gelen adımlar atmış olması her defasında ayağına dolanıyor. ABD'ye karşı S400'lerin yenisini alırsız şantajı, Rusya'ya karşı Ukrayna'ya İHA satışı, ABD'ye yaltaklanma adına Ukrayna sorunu üzerinden Rusya ile gerilim yaşaması vb. sonucu bu iki dev güç arasında manevra yapma olanakları iyice daralmış bulunuyor. Son yapılan BM Güvenlik Konseyi toplantısında Çin'in de Türkiye'yi "Suriye'de işgalci bir devlet" olarak ilan etmesi, bunun yeni bir halkası oldu.

Erdoğan'ın tutunduğu dallar peş peşe kırılıyor. İç politikadaki iflasla dış politika alanındaki hezimet, onun sınır ötesi askeri operasyon çılgınlığını iyice depreştiri-

yor.

SINIF EKSENLİ DEVRİMCİ KİTLE HAREKETİ İHTİYACI

Dinci-faşist iktidar yolun sonuna gelirken burjuva düzen muhalefetiyle liberal-reformist akımlar daha çok seçim eksenli üzerinden ittifak arayış ve girişimleriyle dinci-faşist blok sonrasına hazırlanma çabası içindedirler. "Güçlendirilmiş parlamenter demokrasi" programı çoğunluğun ortak platformudur. Eksenini CHP ve İYİ Parti'nin oluşturduğu altılı burjuva muhalefet cephesinin demagogik söylemler ve kimi halkçı vaatler eşliğinde gündeme getirdikleri "güçlendirilmiş parlamenter sistem", AKP sonrası düzenin restorasyon "programı"dır. İşçi ve emekçilerin Erdoğan ve AKP'sinin yarattığı karanlıktan kurtulmak isteğini de istismar eden bu "program", emekçilerin biriken mücadele birikimini bastırmak ve onların arayışını kimi vaatlerle burjuva parlamentosuna hapsedmek, böylece onları düzene bağlamak amacı taşımaktadır. Liberal-reformist partilerin de önemli bir bölümü "güçlendirilmiş parlamenter sistem"i sorunların çözüm adresi olarak sunmakta, böylece onlar da emekçiler arasında sahte hayaller yaratarak, onları burjuva parlamento üzerinde düzene bağlama konumuna düşmektedirler. "Üçüncü cephe" programının da düzen içi olduğu yeterince açık bir olgudur.

Bu tablo karşısında devrimci siyasal mücadele açısından esas sorun, faşist iktidar blokunun, burjuva düzen muhalefetinin ve liberal reformist cephenin ne türden adımlar atacağından (bu önemli olmakla birlikte) ziyade, giderek ağırlaşan ve faturası neredeyse günlük olarak katlanan iktisadi, siyasal ve sosyal bunalmaların yarattığı yıkım karşısında sınıf ve

emekçilerin karşısına nasıl bir mücadele çizgisiyle çıkılacağı, hangi bayrağın yükseltileceğidir. Dolayısıyla düzen içi üç güç odağının karşısına devrim alternatifi, bir diğer deyişle "devrim cephesi" programıyla çıkmak, biricik devrimci tutumdur. İşçi ve emekçi kitlelerin biriken öfkelerini, çıkış ve kurtuluş arayışını devrimci sınıf mücadelesi alanına taşımak, onları pratik mücadele süreçleri içinde birleştirip siyasal mücadele sahnesinde bağımsız devrimci bir güç haline getirmek, Erdoğan iktidarına karşı mücadeleyi onu iktidara taşıyıp bugüne kadar getiren büyük burjuvaziye ve emperyalizme karşı devrimci iktidar mücadelesiyle birleştirmek günün en yakıcı görevidir. Reformist-parlamentarist kimliği üzerinde düzen muhalefetine de göz kırpan (CHP'ye ittifak çağrısı) reformist solun böyle bir sorunu olmadığı biliniyor.

İşçi ve emekçiler için yaşamı cehennem çeviren, onları yokluğa ve açlığa mahkum eden koşullara peş peşe gelen zamlar, kaba dönüşen hayat pahalılığı ve emekçilerde biriken isyan eşlik etmektedir.

Sınıf ve emekçi kitleler için yaşam şartlarının olağanüstü ağırlaştığı, mücadele dinamiklerinin büyüdüğü koşullarda TİS de gündemdedir.

Metal işkolu gibi en stratejik sektörde, 150 bin işçiyi kapsayan TİS mücadelesi önemli bir yerde durmaktadır ve bu süreç, "Sınıfa karşı sınıf!" şiarıyla kucaklanmak durumundadır. Zira bu şiarın damgasını taşıyan bir devrimci mücadele hattı, AKP'nin dümeninde bulunduğu günümüz Türkiye'sinde işçi ve emekçilerin acısını çektiği, yıkımını yaşadığı tüm toplumsal, siyasal ve iktisadi sorunların çözüm anahtarıdır. Dolayısıyla ekseninde işçi sınıfının bulunduğu birleşik bir devrimci kitle hareketi geliştirmek günün en temel görevidir.

Biden-Erdoğan görüşmesi ve dinci-gericiliğin “Amerikan kompleksi”

G20 Liderler Zirvesi kapsamında İtalya'yı ziyaret eden ABD Başkanı Joe Biden ile AKP şefi Tayyip Erdoğan Roma'da görüştüler. İkilinin, Roma'daki G20 Zirvesi sonrasında İskoçya'nın Glasgow kentinde düzenlenen İklim Zirvesi sırasında görüşeceği açıklanmıştı ancak görüşme Roma'da yapıldı. Efendisinin huzuruna çıkma muradına eren Tayyip Erdoğan, İklim Zirvesi'ne katılmadan sarayına döndü.

Görünen o ki, AKP şefinin zirvelere aktif şekilde katılmak gibi bir derdi yok. Elbette zirveleri örgütleyen kurumların onun fikirlerine önem verdiği de söylenemez. “Dünya lideri” Biden'le aynı fotoğraf karesine girmek için her şeyi yapmaya hazır bir halde Washington'dan gelecek yeşil ışığı bekliyordu. Birleşmiş Milletler Zirvesi'ne katılmak için ABD'ye gittiğinde Biden tarafından muhatap alınmayan Tayyip Erdoğan, yaşadığı çöküntüden kurtulmak için Roma ya da Glasgow zirvesini dört gözle bekliyordu. Görüşme gerçekleşince İklim Zirvesi'ne katılma nedeni de ortadan kalktı.

EFENDİ AYARI ÇEKTI

Görüşme sonrasında ortak açıklama yapılmadı. Ancak Beyaz Saray'dan kısa bir açıklama yapıldı. “Libya seçimlerinin yanı sıra Doğu Akdeniz ve Güney Kafkasya'daki son durumun” görüşüldüğü söylendi. Biden'in Erdoğan'ı, “ilişkilere zarar veren aceleci davranışlar”dan uzak durması için uyardığı, Türkiye'deki insan hakları ve özgürlüklerin ihlali sorununun çözülmesinin önemine değindiği belirtildi.

AKP şefinin sarayından görüşme ile ilgili bir açıklama yapılmadı. Ancak Tayyip Erdoğan'ın uçağına aldığı saray beslemesi ‘gazeteci’ kafesiyle yaptığı yolculuk sırasında kendisine sorulan sorular üzerine görüşmeye değindi. Söylenenlere bakılırsa yarısı çeviri için kullanılan 70 dakikalık görüşmede çok sayıda konu konuşulmuş. Yani AKP şefinin anlattıkları ile Beyaz Saray'ın açıklamaları uyuşmadı. T. Erdoğan, Beyaz Saray açıklamasında yer alan Doğu Akdeniz konusunun ise gündeme gelmediğini iddia etti.

Saray rejiminin açıklamaları daha önce de Biden yönetiminin sözcüleri tarafından yalanlanmıştı. Görüldüğü kadarıyla gerçekleri bu kadar pervasızca

çarpıtan Tayyip Erdoğan'la müritleri, görüşmelerde konuşulanları değil, iç politika işe yaradığını düşündükleri şeyleri söylüyorlar. Dikkat çekici olan anında yalanlanmalarına rağmen bu hastalıklı davranışı terk etmemeleridir. Bu aymazlığı, rejimdeki mafyalaşmanın uluslararası ilişkilere yansımaları saymak gerek.

AKP-MHP rejimi ABD emperyalizmine göbekten bağımlıdır. Nitekim her iki parti de Amerikan imalatıdır. Temsil ettikleri sermayenin sınıfsal çıkarları ise ABD-AB sermayesiyle iç içedir. AKP şefi her fırsatta emperyalist savaş aygıtı NATO'da oynadıkları “etkin rol” ile övünüyor.

Böyle bir rejimin başı sıfatıyla Biden'in karşısına çıkan “dünya lideri”, kendisine çizilen alanda oynamak zorundadır.

Yayılmacı hevesleri ve hırsları olduğu aşikar: Rusya ile kurduğu ilişkiler, Türkiye'nin konumunu pazarlama konusundaki pervasızlığı, Türk ordusunu dış politikanın aparatı gibi kullanması, Suriye, Irak, Libya gibi ülkelerde askeri varlık bulundurması vb...

Tüm bunlar yayılmacılık histerisinin şiddetine işaret ediyor. Buna rağmen Washington'daki efendilerinin çizeceği sınırları çok zorlayabilecek durumda değil. Yayılmacı histeri emperyalistlerin izin verdiği sınırlarda karşılık buluyor. “Kırmızı çizgiler”i aştığı anda, “Batılı müttefikler”, yani ABD ayarı çekiyor. Tıpkı Doğu Akdeniz, Kıbrıs, Fırat'ın doğusu, Libya gibi örneklerde olduğu gibi... Roma'da yapılan son görüşme de efendi-uşak ilişkisinin bir kez daha belirgin şekilde görülmesine vesile oldu.

ABD “KARŞITLIĞI” İLE DALKAVUKLUK ARASINDA

Dinci-faşist rejimin yayılmacılığının emperyalistlerin diktiği duvarlara toslanması, kimi zaman AKP şefini zıvanadan çıkarıyor. O tür durumlarda kontrolünü yitiriyor ve “sivri” laflar ediyor. Bu laflar saray beslemesi medya tarafından “günün konusu” haline getiriliyor. Yalanın, asparagasın, uydurmanın, çarpıtmanın bini bir para... ABD'ye AB'ye laf etmeler, “Türkiye'nin önemi” üzerine uydurulan zırva kabilinden hikayeler alıp başını gidiyor. Bu sahtekarlığın bir döneme kadar AKP tabanında belli bir yankı yarattığı görülüyordu. Ancak bu saçmalıklara gerçekten inanan kişi sayısı son dönemde dibe vurdu. Mafyatik rejimin kitle desteği düştükçe, medyasının zıvalarını ciddiye alanların sayısı da düşüyor. Bu medyanın defalarca 180 derece dönüş yaptığı artık kimse için sır değil. Bir gün ABD ‘karşıtlığı’ yaparken, ertesi gün Amerikan dalkavukluğu yapmakta beis görmez. Bunun aynısı AKP şefi ile müritleri için de geçerlidir. Bir gün “sert vazalar” verir, ertesi gün Washington'daki efendilere yaranmak için bin bir dereden su taşır. Bu uğurda lobilere milyonlarca dolar öder.

AKP'de temsil edilen dinci-gericiliğin önde gelen figürlerinde bir tür “ABD kompleksi” olduğu görülüyor. Bu durum en çok AKP şefinde belirginleşiyor. ABD Başkanı ile görüşmek, onunla aynı fotoğraf karesinde yer almak, din istismarcısı takımının ‘medarı iftihar’ oluyor. Saray medyası da bununla övünüyor, ‘onore’ oluyor, adeta başları arşa değmiş havala-

rına giriyorlar. Biden'ın uzun süre Tayyip Erdoğan'la görüşmemesi, havuz medyasının “gazeteci” kılıklı saray beslemelerini adeta çöküşe sürüklüyor. AKP şefi ise, tüm imkanlarını seferber ederek Biden'la aynı fotoğraf karesine girmek için adeta çırpınıyor.

Bu kompleksli zihniyete göre ABD Başkanı ile aynı fotoğraf karesinde yer alınca onunla eşitlenmiş oluyor. Bir de görüşmelerin süresini övünç kaynağı saymak gibi tuhaf bir alışkanlıkları var. Sadece sarayın havuz medyası değil, bizzat Tayyip Erdoğan da Biden'la 1 saat 10 dakika görüşmüş olmakla övünebiliyor. Önden duyurulan süre ise 20 dakika idi. Sürenin bu şekilde ilan edilmesi bile, AKP şefi ile müritlerinin hangi kefeye konuldukları hakkında fikir veriyor. Oysa onlar sürenin uzamasıyla iftihar ediyorlar.

Türkiye burjuvazisi ve Türk devleti 70 yıldan beri ABD emperyalizminin bölgesel politikalarına hizmet ediyor. 1974'teki “Kıbrıs Barış Harekati” dışta tutulursa, kurulan tüm hükümetler ABD ile uyumlu çalışmıştır. Buna rağmen Washington'a angaje olma, emperyalist ve siyonist projelerle suç ortaklığı yapma vb. konusunda dinci-gerici AKP kadar pervasız davranan bir hükümet görülmemiştir. Bu rejimin Suriye'nin yıkılıp-yıkılmasında oynadığı rol, komşu ülkeler arasında pek rastlanan bir şey değil. AKP şefinin uzun yıllar Washington'da bu kadar teveccüh görmesi bundandır. Ancak artık kullanım süresi dolmuş görünüyor. AKP şefiyle müritlerinin telaşı da bundan kaynaklanıyor. Zira onlar da ABD desteği olmadan saltanatlarının uzun süre ayakta kalmasının mümkün olmadığını biliyorlar.

Türk İHA ve SİHA'ları: Savaş ve yandaş aparatları!

C. Ozan

Kapitalist dünyanın şefleri, sözum ona toplumsal sorunları çözmek adına düzenlenen zirvelerde, sahte gülümsemeler eşliğinde "aile" fotoğrafları çektirirken, kapitalist sistemin çarkları kendi yasaları uyarınca dönmeye devam ediyor. Tüm dünyada silahlanma hiç hız kesmeden artıyor. SIPRI'nin son raporuna göre dünyada silahlanmaya ayrılan miktar 2 trilyon dolarla tüm zamanların rekor seviyesine ulaştı.

Etrafı kriz bölgeleriyle çevrili Türk sermaye devleti de silahlanmaya gittikçe artan oranda kaynak aktaran ülkelerden biri.

TOPLUMSAL KAYNAKLAR SAVAŞA VE SİLAHA AKITILYOR

Saray iktidarının şefi Tayyip Erdoğan, Batılı emperyalistlerle girdiği her polemikte, Türkiye'nin artık eski Türkiye olmadığını, ilgili güçlerin bunu anlaması gerektiğini hatırlatmayı pek seviyor. Bu söylemlerin iç kamuoyuna yönelik propaganda tarafı bir yana, AKP'nin iş başına getirildiği 2002 yılından bu yana, özellikle de 2015'ten bu yana Türkiye ekonomisi ciddi oranda militarize edilmiştir.

Türkiye için bu durum yeni de değil aslında. Yaklaşık 80'li yılların ortalarından bu yana Türkiye'de savaş ekonomisi uygulanmaktadır. 90'lı yıllarda Kürt halkına karşı yürütülen kirli savaş konseptiyle birlikte bu uygulama doruğa ulaştı. Ve halen de hızından hiçbir şey kaybetmeden devam etmektedir. Toplumsal kaynakların sürekli artan oranda savaşa ve silaha ayrılması, bugün yaşanan derin ve çok yönlü krizin de önemli sebeplerinden biridir.

Dinci-faşist iktidarın dış politikada izlediği neo-Osmanlıcı yayılcı politikası, onu, ilk yıllarında izlediği "komşularla sıfır sorun"dan, sorunlu olmadığı komşusunun kalmadığı noktaya taşıdı. İzlenen saldırgan dış politika, daha fazla silahlanmayı beraberinde getirdi. Ya da tersinden savunma ve silahlanmada mesafe aldıkça, dış politikada daha saldırgan ve pervasız bir hat izlemeye başladı.

Toplumsal kaynakların nasıl pervasızca savaşa ve silaha tahvil edildiğini daha iyi anlamak için bazı rakamlara göz atmakta fayda var. 2002'de 56 olan Türk savunma şirketlerinin sayısı, 2020'ye gelindiğinde 1.500'e çıkmıştır. Elbette ki bu

rakama, ona ayrılan bütçeler eşlik etmiştir. 2002'de savunma projelerinin bütçesi 5,5 milyar dolar iken, 2020'de bu bütçe 60 milyar dolara ulaşmıştır. Yani 20 yılda neredeyse 11 kat artmıştır. Yine sektördeki toplam çalışan sayısı 75 bine ulaşmıştır.

Devasa bütçeler yutan savunma sanayinde yer alan firmaların önemli bir kısmı kamuya ait olmakla beraber, özel şirketlerin sayısı da az değil. Özellikle 2018 yılında çıkarılan bir KHK ile eski ismi Savunma Sanayii Müsteşarlığı olan kurumun Savunma Sanayii Başkanlığı adıyla Cumhurbaşkanına bağlanmasıyla beraber, özel girişimcilere daha fazla öncelik verilmeye başlandı. Bunların arasında, son zamanlarda adı SİHA'larla gündeme gelen, Erdoğan'ın dünürü Bayraktar'ların şirketi Baykar Savunma da bulunuyor. Ki bu şirket Erdoğan için de bir aile şirkettir aynı zamanda.

İşçi ve emekçilerin boğazından kısarak savaşa ve silaha aktaran Erdoğan, bunu "büyük Türkiye"nin kanıtı sayıyor. Sosyal olarak gittikçe küçülen ve halkı sefalet içerisinde yaşayan Türkiye, savunma alanında "destan" yazmaya devam ediyor. Bu haliyle başta Kürt halkı olmak üzere, Türkiye ve bölge halkları için ciddi bir tehdit olmaya devam etmektedir.

SAMAN İTHAL EDENLER SİLAHA SATIYOR

Bütçesi gittikçe artan oranda açık veren, iç ve dış borcu katlanarak artan, ithal ikameci ekonomisiyle, saman dahil, çiftçinin, emekçilerin en temel ihtiyaçla-

rını ithal eden Türkiye ne gariptir ki dışarıya silah satıyor.

ABD merkezli "Defense News" adlı kuruluş tarafından her yıl hazırlanan, dünyanın en çok silah satan 100 şirketinin belirlendiği, "Defense News Top 100" adlı 2020 yılına ait listede 7 Türk şirketi de yer alıyor. Bu sayı 2010 yılında 5 idi. Bu listenin başında, 48. sıradaki ASEL-SAN geliyor. Onu, değişik sıralarda TUSAŞ, BMC, Roketsan, STM, FNSS ve Havelsan gibi silah üreticisi firmalar izliyor. Kaçınıcı sırada oldukları önemli olmakla beraber, bu sayı Rusya, İsveç, İsrail ve Japonya'ninkinden daha fazladır. Listenin ilk beş sırasını ABD firmaları işgal ediyor.

Yine SIPRI'nin 2020 raporuna göre Türkiye dünyanın en büyük 14. silah ihracatçısı durumunda. Toplam küresel ihracatın %1'lik payına sahip. Savunma Sanayii Başkanlığı'nın (SSB) rakamlarına göre Türkiye'nin 2002'de 248 milyon dolar olan savunma ve havacılık ihracatı, 2019'da 3,06 milyar dolara ulaştı. Türk sermaye devleti 2019'dan bu yana dünya genelinde 164 ülkeye askeri ürünlerini ihraç etmektedir. Savunma ve havacılık satış hacmi 2020'de 11 milyar dolara yükselmiştir. Yine 2019 yılında kamu harcamaları ve ihracatında en büyük payı kara platformları ve sistemleri oluşturdu.

Durumdan anlaşıldığı üzere, Türkiye sadece kendi "savunma"sını güçlendirmekle yetinmiyor, ürettiği silahları dışarıya da satıyor. Bu durum silah ithal kalemlerine de yansımaktadır. SIPRI'nin 2020 raporuna göre 2011-2015 ile 2016-2020 dönemleri karşılaştırıldığında Türkiye'nin silah ithalatında %59'luk bir düşüş oldu-

ğu gözlenmektedir. Bunda ABD'nin F-35 satışını askıya alması rol oynasa bile, esas sebebin yerli üretimin artması olduğu açıktır. Doğruluğu tartışmalı olmakla beraber, yine SSB iddia ediyor ki, 2002 yılında 66 savunma projesi %80 dışa bağımlılıkla yürütülürken, 2020'de 762 proje, %65'in üzerinde yerlilik oranıyla hayata geçirilmiştir. Yine aynı kurumun iddiasına göre, Türkiye'nin milli savunma sanayii, devletin askeri ihtiyacının %70'ini karşılamaktadır.

Nerden bakılırsa bakılsın, Türk sermaye devleti özellikle son 10 yılda attığı adımlarla bölgenin önemli askeri güçlerinden biri haline gelmiştir. Bunda hava savunması alanında attığı yeni adımların önemli bir rolü vardır.

İHA'LAR VE SİHA'LAR BÖLGEDE İSTİKRARI TEHDİT EDİYOR

Günümüz koşullarında hava savunması ve saldırı kabiliyeti bir devletin caydırıcılığında tartışmasız bir öneme sahiptir. Türk devletinin bu konuda da epey mesafe kat ettiği görülüyor. Bu bağlamda Türk devletinin, tamamen "yerli ve milli" olduğu savıyla ürettiği son hava teknolojisi olan İHA (insansız hava araçları) ve SİHA'lar (silahlı insansız hava araçları) gittikçe daha fazla tartışılmaktadır.

Erdoğan yakın zamanda bir grup toplantısında, Türkiye ile birlikte dört ülkede 180 SİHA'nın faaliyette olduğunu açıkladı. Bu İHA veya SİHA'lar Türkiye'de TUSAŞ ve Baykar Savunma adlı şirketler tarafından üretilmektedir. Bunlardan Baykar Savunma adlı özel şirket Erdoğan'ın

dünürü Bayraktar'lara aittir ve başında Erdoğan'ın damadı Serhat Bayraktar bulunmaktadır. Yani bir nevi Erdoğan'ın da aile şirketi sayılmaktadır. Diğer yandaşlar gibi, AKP döneminde kendisine sunulan sınırsız kamu kredileriyle ve ihalelerle hızla palazlanan bu şirket, ürettiği son teknoloji ürünü SİHA'larla kârına kâr katmaya devam ediyor. Bunları dünyaya pazarlama işini üstlenen Erdoğan da tabii ki bundan payına düşeni almaktadır.

Türk devletinin Suriye'de, Libya'da ve en son Karabağ savaşında kullandığı SİHA'lar buralardaki savaşların seyrinde önemli bir rol oynadı. Suriye'de ABD ile Rusya'nın icazet vermesiyle birlikte, oradaki işgal hareketleri büyük oranda bunların sayesinde gerçekleşti. Yine Azerbaycan'ın 15 günde Karabağ'ı Ermenistan'dan geri almasında Türk SİHA'larının önemli bir rolü var. Haydar Aliyev'in, "Türkiye'den aldığımız SİHA'lar ile Ermeni güçlerine ait 1 milyar dolarlık askeri teçhizatı imha ettik." demesi boşa değildir. Benzer durum Libya'da Türk devletinin desteklediği merkezi hükümet güçlerinde yaşandı.

Türkiye'nin sahip olduğu İHA veya SİHA filosu hakkında kesin bilgiler olmakla beraber, Katar'a ve Ukrayna'ya 6'şar adet sattığı biliniyor. Azerbaycan ve Libya'ya da satmakla birlikte sayı verilmiyor. Şimdi sırada Polonya, Macaristan, Arnavutluk, Bulgaristan gibi Avrupa ülkelerinin olduğu söyleniyor. Hakeza kimi Asya ve Afrika ülkelerine de satma yönünde girişimler olduğu biliniyor. Türkiye'nin satış için herhangi bir kural koymaması, "maliyet-teknoloji-performans" bakımından uygunluk gibi özellikler alıcıların tercihinde önemli bir rol oynuyor. Türkiye, dünyada sınırları içerisinde SİHA kullanan neredeyse tek ülke. Bunun yanı sıra canı her istediğinde Irak veya Suriye topraklarını bombalayabiliyor. Türk devleti "terörle mücadele" yalanıyla gizlediği bu saldırganlıkla aynı zamanda ürettiği yeni silahları (kimyasal da dahil) denemektedir. Böylece "laboratuvarlarda"

testten geçirilmiş silahlar pazarda daha fazla alıcı bulmaktadır. Baykar'ın son açıklamasına göre, SİHA'ların 13 ülkeye satıldığı iddia ediliyor. Bunlardan özellikle Baykar'ın ürettiği son teknoloji ürünü "Bayraktar TB-2" adlı SİHA çok rağbet görmektedir. Tayyip Erdoğan ziyaret ettiği her ülkede masaya SİHA satışını da mutlaka getirip, tüccar mantığıyla "Gelin size SİHA satalım dedim" demeyi ve bununla övünmeyi ihmal etmiyor.

Öte yandan gerici-faşist rejimin sahip olduğu hava teknolojisini Suriye, Libya ve Azerbaycan gibi ülkelerde pervasızca kullanması, bölge ülkelerinin de hızla silahlanmasını teşvik etmekle kalmıyor, aynı zamanda bölge için ciddi bir istikrarsızlık yaratıyor. Putin'in geçenlerde SİHA'ları geliştirme talimatı vermesi buna bariz bir örnektir. Zira bahsi geçen ülkeler yanı sıra Rusya ve Mısır gibi önemli güçlerin etkinlik alanı durumunda ve bu ülkeler bundan ciddi bir rahatsızlık duyuyorlar. Bu ülkelerin ordularının çoğunlukla Rus silahlarıyla donatılmış olması tepkilerin dozajını ayrıca arttıran bir etken olmaktadır. En son Ukrayna'nın Türkiye'den aldığı SİHA'ları Donbas'ta Rusya yanlısı ayrılıkçılara karşı kullanması tansiyonu daha da yükseltti.

Gelişmeler üzerine bir açıklama yapan Rusya dışişleri bakanı Sergey Lavrov, Türkiye'ye, "Ukrayna'nın militarist duygularını teşvik etmeme" uyarısında bulundu. Bu açıklamayı, Kremlin sözcüsü Dimitri Peskov'un yaptığı, "Türkiye ile gerçekten iyi ilişkilerimiz var. Fakat bu tür silahların Ukrayna ordusuna teslimatının durumu istikrarsızlaştırma potansiyeli taşıdığına dair endişelerimiz maalesef gerçekleşiyor. Bu da Ukrayna'nın iç sorunlarının çözümüne katkıda bulunmaz" şeklindeki açıklaması izledi. Tüm gelişmeler, Türkiye-Rusya ilişkilerinin gittikçe gergin bir hal alacağına işaret ediyor.

Türk sermaye devletinin İHA ve SİHA'ları kullanma veya satma konusunda yelpazeyi gittikçe genişletmesi, sadece bu işin doğrudan muhatabı olan Rusya

ve Mısır gibi güçlerle ilişkileri germekle sınırlı kalmıyor. Yakın zaman da ABD ve Kanada gibi kimi ülkeler de durumdan rahatsız olduklarını belirten açıklamalar yaptılar. Kanada, Karabağ'da kullanılan Türk malı SİHA'larda kendi teknolojilerinin de (elektro-optik ve kızılötesi kamera gibi) kullanıldığını, bu teknolojilerin Türkiye'ye sadece sivil havacılıkta kullanılmak şartıyla satıldığını, bu yüzden de söz konusu teknolojilerin satışının durdurulduğunu açıkladı.

Öte yandan ABD kongresinin 27 üyesi, Dışişleri Bakanı Antony Blinken'a mektup göndererek, Türkiye'nin İHA'ları geliştirirken, ABD yaptırımlarını ve NATO tüzüğünü ihlal edip etmediğini öğrenmek istediklerini belirterek; herhangi bir drone teknolojisinin ABD'den Türkiye'ye ihracatının derhal askıya alınmasını talep ettiler. Temsilciler Meclisi üyeleri aynı zamanda, Türkiye'nin İHA ve SİHA programlarının birçok bölgede istikrarsızlığa sebep olduğunu da dile getirdiler.

ABD ve Kanada'dan gelen bu açıklamalar aynı zamanda Türkiye'de üretilen İHA ve SİHA'ların "yüzde yüz yerli ve milli" olduğu savının gerçeği yansıtmadığını, bunların en kritik parçalarının ithal edildiğini de açığa çıkarıyor. Aynı şey daha önce ATAK helikopterleri için de söylenmişti. Fakat sonradan motorlarının ABD-İngiliz ortaklığının ürünü olduğu ortaya çıkmış ve onlar izin vermeyince Pakistan'a satışı yapılamamıştı.

Neticede Türk sermaye devleti, dinci-faşist iktidarın 20 yıllık döneminde tarihte hiç olmadığı düzeyde silahlanmıştı. Bu haliyle, Türkiye ve bölge halklarını tehdit eden, bölge gericiğinin önemli bir odağı durumundadır. Bu savaş aygıtının, Türkiye ve bölge halkları için yeni krizler, savaşlar, göç dalgaları ve yoksulluktan başka üreteceği bir şey yoktur. Buna karşı işçilerin birliği, halkların kardeşliği temelinde mücadeleyi yükseltmek her zamankinden daha elzemdir.

Saray sözcüsünden zamlara "çözüm"!

Doğalgaz, akaryakıt, elektrik, temel ihtiyaç malzemelerine gelen zamlar, enflasyon... işçi ve emekçilerin yaşamını git gide ağırlaştırıyor. Yoksulluğa karşı "Porsiyonlarınızı küçültün" diyen Emine Erdoğan'ın ardından bu kez Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez doğalgaza gelen zammın çözümünü için "evinizi daha az ısıtın" tavsiyesinde bulundu.

"İtibardan tasarruf etmeyen" Saray rejiminin şeflerinin pişkince açıklamalarının bir yenisini sergileyen Dönmez'in söz konusu ifadeleri şöyle:

"Evlerimizde özellikle 1 derecelik sıcaklık değişikliği, yani 23 yerine 22 derecede evinizi ısıtmanın aylık faturanıza etkisi yüzde 7 olur. Yazın da eğer klimayla soğutuyorsanız, 18 derecede soğutacağınıza 19 derecede soğutmuş olsanız yüzde 7 faturanıza katkı var. Bunu 7'den 70'e herkesin yapması gereken, adeta bir vatandaşlık görevi olduğunu düşünüyoruz. Hem bu kaynaklarda dışa bağımlıyız hem de gereksiz yere bu enerjiyi üretilebilir için kaynak tüketiyoruz."

EMEÇİLERE "TASARRUF", SARAY'DA SEFAHAT!

Sefaletin sorumlusu rejimin şefleri, tasarruf tavsiyeleri eşliğinde bulunurken, işçi ve emekçilerden çaldıklarıyla sürdürdükleri sefahat dudak uçuklatıyor. Saray'ın mutfak harcaması bir yılda 3 milyondan 5,4 milyona yükseldi. Su, ısıtma, elektrik, internet aboneliği gibi kalemlerden oluşan "tüketime yönelik mal ve malzeme alımları" 115 milyon, hizmet alımları ise 147 milyon lira.

Tasarruf önerisinde bulunan Dönmez'in başında bulunduğu Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 2022 bütçesi ise 7 milyar 727 milyon 842 bin liraya çıkarıldı. Bu miktar 2021 için 5 milyar 61 milyon 810 bin lira, 2019'da 2 milyar 044 milyon 280 bin lira ve 2018'de de, 2 milyar 386 milyon 508 lira olarak belirlenmişti.

Sarayın aparatı TÜİK'in verileri ekim ayı enflasyonu yüzde 19,89 olarak açıkladı ancak bağımsız iktisatçılardan oluşan ENAG'a göre ise 12 aylık enflasyon yüzde 49,87!

Merkez Bankası kur krizini ne için çıkardı?

Fikri Tomurcuk

Son günlerde ekonomi gündeminin baş konusunu kurlardaki dalgalanma ve tırmanış oluşturuyor. Merkez Bankası'nın bankacıların beklentilerini de aşan bir hızda faiz indirimine gitmesi, buna paralel olarak Merkez Bankası ve ekonomi yönetiminin söylem değişikliği, önemsiz sayılacak gelişmeler değil. Emekçileri doğrudan ilgilendiren bir plan hayata geçiriliyor. Bu plan, başarısını sömürünün artması ve emekçilerin daha da yoksullaşmasına bağlamış bir plan.

Türkiye'de bugünlerde yaşanan kur krizinin emekçi halka faturasının ne olacağına gelmeden önce, Merkez Bankası'nın politika ve söyleminin nasıl değiştiğine kısaca bakalım.

Enflasyon kalıcı olarak düşene kadar faizleri enflasyondan yüksek tutacağını söyleyegelen Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu, eylül ayında birden ağız değiştirdi. Merkez Bankası faizleri belirlerken çekirdek enflasyonu dikkate alacaklarını söylemeye başladı.

Çekirdek enflasyon, Merkez Bankası ve TÜİK'in özel olarak hesapladığı sanal bir enflasyon. Çekirdek enflasyonun içinde sebze, meyve, et, süt ve diğer gıda maddeleri yok. Çekirdek enflasyona vergi zamlarıyla fiyatları fahiş düzeylere çıkan sigara ve alkollü içkiler dahil değil. Çekirdek enflasyona kışa girerken halkı kara kara düşündüren elektrik, doğalgaz, tüpgaz, akaryakıt fiyatları dahil değil. Yani görevini enflasyonu düşürmek olarak tarif eden Merkez Bankası, halkın maruz kaldığı enflasyon bir yana, TÜİK'in yarı yarıya düşük hesapladığı enflasyonu bile dikkate almayacağını, yoksul halkın canını en fazla yakan tüketim kalemlerini yok sayan hayali bir enflasyon hesabına bakacağını ilan etti.

Faiz indirimine kılıf hazırlayan bu açıklama kurları hareketlendirdi. Ardından Merkez Bankası, faizini yüzde 19'dan yüzde 18'e indirdi. Merkez Bankası'nın faiz indirimine ilişkin açıklamaları tatmin edici değildi ve döviz kurlarındaki tırmanış eğilimi sürdü. 10 büyükelçiye istenmeyen adam ilan etme krizi hepsinin üzerine tüy dikti.

Ancak Merkez Bankası'nın politika ve ağız değiştirmesinin en net ifadesini, Merkez Bankası Başkanı'nın 28 Ekim'de yaptığı Enflasyon Raporu açıklamaları sırasında duyduk. Erdoğan iktidarının

politik hesaplarının da bir kuklası olan Merkez Bankası Başkanı, iç ve dış ekonomi ve finans çevrelerinde alay konusu olan yepyeni bir tezle ortaya çıktı. Ekonominin asıl önemli sorununun cari açık olduğunu, Merkez Bankası'nın şimdiye dek izlediği faizi yükselterek enflasyonu düşürme politikasının yanlış olduğunu söyledikten sonra, şimdi cari açığı kapatma hedefiyle hareket edeceklerini ilan etti.

Yani artık izlenecek politika şöyle olacaktır: Faizler düşürülerek döviz kurlarının yükselmesi sağlanacak, kur arttığı için ithalat azalırken ihracat fiyat avantajı sağlayarak artacak, böylece cari açık azalacak, cari açık azaldıkça da enflasyon düşecektir. Nasrettin Hoca hikayesine benzetilen bu teori, "Enflasyonu, paranın alım gücünü düşürerek düşüreceğiz" gibi saçma bir cümleyle özetlenebilir.

İktisat kitapları penceresinden baktığımızda gerçekten de saçma, mantıksız ve alay konusu olacak bir teori bu. Ama sınıf penceresinden baktığımızda bu saçmalığın bir mantığı olduğunu görüyoruz. Bu planın amacı, emeği ucuzlatıp sömürüyü daha da katmerli hale getirmek, böylece krizin yükünü işçi sınıfının üstüne yığarak sermayeyi rahatlatmaktan ibaret.

Bu planın bir yanında, ulusal ve uluslararası düzeyde işlediği ağır suçlar yüzünden seçim kaybetme korkusu bir kabusu dönen Erdoğan'ın, düşük faizle bol keçe kredi pompalayıp, kısa süreli bir ekonomik canlanma ve refah havası yaratarak seçim kazanma taktiğini bir kez daha sahneye koyma hesabı da var. Ancak bu durum işin esasını, Merkez Bankası'nın faiz indirimleriyle start alan yeni

politikanın krizin yükünü işçi sınıfının sırtına yıkma, sömürüyü daha da artırma olduğu gerçeğini değiştirmiyor.

Merkez Bankası Başkanı Kavcıoğlu'nun Enflasyon Raporu toplantısında, kendisinin bile tam inanmadığını ele veren kırık dökük cümlelerle ifade ettiği yeni politika, aslında sermaye sözcüleri tarafından bir yıldan uzun süredir defalarca dillendirilen bir proje. Bu projeye sermaye sınıfı, Covid-19 salgınından kendine bir fırsat çıkartma arzu ve çabasında.

Covid-19 salgınının uluslararası tedarik zincirinde kırılmalara ve tıkanıklıklara yol açtığı biliniyor. Bu önce Çin'de kapanmalar yüzünden üretimin aksamaması şeklinde kendini gösterdi. Zira Çin dünyanın bir numaralı ihracat ve üretim merkezidir. Bunun bir ayağında Çin'in kendi üretimi, ikinci ayağında ise uluslararası dev şirketlerin Çin'de yaptıkları fason üretim yer alıyor. Çin, devasa nüfusu ve düşük ücret seviyesi ile küresel kapitalist dünyanın maliyetleri düşürüp kârları artırma stratejisinin en önemli dayanağı haline gelmiş durumda. Uluslararası dev şirketlerin tedarik zincirlerinin başlangıç noktası Çin.

Kapanmaların büyük ölçüde sona ermesinin ardından gelen dönemde, ertelenen ve bekleyen talebin devreye girmesiyle, üretimin talebe yetişememesi yüzünden tedarik zincirlerinde darboğazlar ortaya çıktı. Tekrar kapanmaların başlayacağı korkusuyla stokları artırma eğilimi de buna eklenince sıkıntı daha da büyüdü. Öyle ki dünyanın yük gemisi ve konteyner kapasitesi, ürünlerin nak-

liyesine yetmediği için ürünleri alıcı ülkeye ulaştırmak için konteyner ve gemi bulmak bile büyük sorun haline geldi. Ayrıca Çin'deki üretime aşırı bağımlı olan uluslararası şirketler, benzer tıkanıklıkların ortaya çıkma ihtimalini azaltmak için fason üretimlerini farklı ülkelere dağıtma konusunu tartışmaya başladılar.

İşte Türkiye'de sermaye sınıfının Covid-19'dan fırsat çıkarma iştahına kapılmasının arka planında bu gelişmeler var. Türkiye'nin coğrafi olarak Avrupa pazarlarına Çin'e oranla çok yakın olması önemli bir avantaj olarak görülüyor. Batı Avrupa pazarlarının yakınındaki Polonya, Romanya, Bulgaristan, Kuzey Makedonya gibi ülkelerle karşılaştırıldığında ise bu ülkelerin nüfus ve üretim kapasitelerinin yetersiz olması Türkiye için avantaj sayılıyor.

Sermaye sınıfı bunlara bakarak Türkiye'yi Avrupa'nın yeni Çin'i yapma hayali kuruyor. Ama bu hayalini eğitim, bilim, teknoloji ile değil, ucuz emeğin sırtına binerek gerçekleştirmeyi arzuluyor.

Erdoğan iktidarı, izlediği emek düşmanı politikalarla ücretleri açlık seviyesine çekerek, güvencesizliği çalışma düzeninin temel unsuru haline getirerek ve dev bir işsizler ordusu yaratarak sermaye sınıfının bu hayaline, şimdiden uygun bir zemin yaratmış bulunuyor.

Son gelinen noktada döviz kurunun dizginlerini bırakma ve kur artışından medet umma politikası işte bu zemini daha azgın bir şekilde sağlamlaştırma amacını taşıyor. Türkiye'de asgari ücret daha şimdiden Çin'in bile gerisine düşmüş durumda. Uluslararası Çalışma

Örgütü'nün (ILO) verilerine göre Çin'in ekonomik olarak en önemli merkezi durumunda bulunan Şanghay'da aylık brüt asgari ücret 2 bin 590 yuan. Bu güncel kurlarla 405 dolara karşılık geliyor. Buna karşın Türkiye'deki brüt asgari ücret 9,50 liralık dolar kuruyla hesaplandığında 376 dolar. Dolar 10 liraya çıkarsa brüt asgari ücret 358 dolara inecek.

Türkiye'deki asgari ücret, Çin'in bile yaklaşık yüzde 10 altına düşmüş vaziyette. Üstelik Türkiye'de asgari ücretten gelir vergisi alınırken Çin'de aylık 5 bin yuana kadar gelir, yani asgari ücretin yaklaşık iki katına kadar gelir, vergiden muaf. Ayrıca anaokulu dahil eğitimdeki her çocuk için ayda bin yuan, kira gideri için ayda bin 200 yuan, konut kredisi faiz gideri için bin yuan, birlikte yaşanan 60 yaş üstündeki yaşlılar için ayda 2 bin yuan gider vergi matrahından indirilebiliyor.

Daha da önemlisi, asgari ücret Türkiye'de ana ücret durumunda. Emekçilerin ezici çoğunluğu asgari veya ona çok yakın düzeyde bir ücretle çalışıyorlar. Bu yüzden ortalama ücretler asgari ücrete yakın bir düzeyde kalıyor. Çin'de -yine Şanghay'dan örnek verecek olursak- ortalama ücret, asgari ücretin 4 katını buluyor. Yani Çin'in Şanghay bölgesinde ortalama ücret 1.620 doları (15 bin 400 TL) buluyor.

Türkiye'deki asgari ücret, Avrupa'nın en zayıf ekonomilerindeki asgari ücret düzeylerinin de oldukça altında. ILO verilerine göre güncel kurlarla asgari ücret Bulgaristan'da 386 dolar, Kuzey Makedonya'da 420 dolar, Karadağ'da 384 dolar, Hırvatistan'da 657 dolar, Sırbistan'da 427 dolar, Slovenya'da 812 dolar, Çekya'da 686 dolar, Slovakya'da 723 dolar, Macaristan'da 533 dolar, Polonya'da 704 dolar, Romanya'da 541 dolar, Yunanistan'da 880 dolar.

Erdoğan rejimi ve sermaye sınıfı, vahşi bir sömürü düzeninin ifadesi olan işte bu resme sırt dayayarak krizden çıkış yolu arıyor şimdi. Ara malları ticaretinde kendisi dış ticaret açığı veren, otomotiv gibi ihracatının en yüksek olduğu alanda bile ithalata aşırı bağımlı olan bir ekonominin, nasıl olup da Avrupa'nın taşeron üretim merkezi haline geleceği sorusunun ikna edici bir yanıtı yok.

Erdoğan rejimi ve sermaye sınıfının giriştiği bu kumarda, masaya sürecek ucuz emek gücünden başka bir kozu yok. O yüzden Avrupa'nın yeni Çin'i olma planının başarısı, her adımda emeği daha da ucuz hale getirmeye, sömürüyü arttırdıkça arttırmaya bağlı. Kurların artışına yol vermek, Türk Lirası'nın değerini düşürmek bu stratejinin temel araçlarından birisi olacak.

Türk Lirası'nın değer kaybı halka enflasyon olarak geri dönecek. Enflasyon

karşısında eriyen ücretlerle emekçiler her geçen gün daha da yoksullaşacak. Erdoğan rejiminin Avrupa'nın yeni Çin'i olma politikası, sermaye sınıfına hizmet ederken işçi sınıfı üzerindeki baskıları ve sömürüyü daha da artıracak.

Sermaye sınıfının farklı sözcülerinin, Merkez Bankası'nın faizleri düşürmesinin ardından yaptıkları eleştirel açıklamalar, konunun gerçek özüne yapılan itirazlar değil. Sermaye sınıfı sözcülerinin rahatsız olduğu nokta, Merkez Bankası'nın sık sık söylem değiştirmesi, itibarının kalmaması yüzünden kurlarda ortaya çıkan aşırı oynaklık. Piyasalardaki aşırı oynaklık ve belirsizlik, sermaye sahiplerinin de önerilerini görmelerini zorlaştırıyor ve işlerin tıkanmasına yol açıyor.

Örneğin Erdoğan iktidarının her uygulamasını alkışlamayı görev bilen TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu da Merkez Bankası'nın faiz indirimi ve kur artışları üzerine, daha önce hiç yapmadığı bir şekilde eleştirel bir açıklama yaparak, piyasalardaki dalgalanmadan rahatsız olduklarını dile getirdi. Ama bundan birkaç gün sonra, bankalara faizlerini düşürme çağrısı yaparak, Merkez Bankası'nın yeni politikasından daha fazla nemalanmanın davulunu çalmaya başladı.

Ayrıca kurlardaki artış özel sektörün eskisi kadar yaralamıyor artık. Berat Albayrak döneminde uygulanan ve 128 milyar dolar rezervin buharlaşmasıyla sonuçlanan süreçte, döviz açık pozisyonlarını büyük ölçüde kapattılar. Kamu bankalarının bol kepçe ve ucuz kredilerini alıp, Merkez Bankası'nın ortaya saçılan rezervlerinden paylarına düşeni alarak kendilerini güvence altına aldılar. İstanbul Sanayi Odası'nın 500 büyük sanayi kuruluşu araştırmasına göre Türkiye'nin en büyük 1000 sanayi kuruluşu, 2020 yılında kambiyo işlemlerinden kâr etti. Yani sanayi devleri, döviz açık pozisyonlarını büyük ölçüde kapatmış durumdadır. Dış borçları yüksek olan şirketlerin çoğu da ihracatçı şirketler olduğu için kur artışının tahribatı, ihracat fiyatlarındaki artışla dengelenmiş oluyor.

Geldiğimiz noktada döviz kurlarındaki artış, döviz rezervleri eksiye düşen Merkez Bankası ile dış borçları sürekli artan Hazine'ye fatura çıkartıyor. Bu faturaları da son noktada emekçi halk ödeyecek.

Kurlardaki artışın sermaye sınıfını fazla rahatsız etmemesinin bir diğer nedeni de servetlerini dövize bağlamış olmaları. Orta sınıflar dahil sermaye kesimi, nakit varlıklarını altın ve dövize kaydırmış durumda. Kur artışı onların zararına değil yararına çalışıyor. Bu durum toplumda gelir dağılımının yanı sıra servet dağılımının da iyice bozulmasına yol açıyor.

İşçi düşmanı rejimden asgari ücret vaatleri

AKP iktidarı; açlığa mahkûm ettiği, kaybedecek hiçbir şeyi kalmayan milyonlardan korkması gerektiğini gayet iyi biliyor. Emekçileri yeni vaat ve hayallerle kandırmak istiyor. İşçi sınıfı ve emekçilere, soygun düzenini ayakta tutmaya çabalayan AKP-MHP şeflerine aldanmama sorumluluğu düşüyor.

Önümüzdeki ay 2022 yılı asgari ücret görüşmelerinin başlaması bekleniyor. Sermayeye hizmet için çalışan Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun toplanmasından önce Saray rejiminin sözcüleri asgari ücrete ilişkin konuşmaya başladı.

Hazine ve Maliye Bakanı Lütfi Elvan'ın "vatandaşların enflasyona ezdirilmemesi" konusundaki hassasiyetini dile getirdiği konuşmasının ardından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Bilgin de "bazı rahatlamalar" sağlayacaklarını iddia etti. İşçileri hayal ve vaatlerle aldatma niyetindeki Bakan Bilgin şu şekilde konuştu:

"Enflasyon karşısında emeği koruyacak bir asgari ücret seviyesinin belirlenmesi gerektiği düşüncesiyle hareket ediyoruz. Hesaplarımızı yaparak işçilerimizi koruyacak asgari ücret meselesini gündemden çıkaracak bazı rahatlamalar sağlayacağını şimdiden söyleyebilirim."

Zam dalgasının altında yaşam şartları ağırlaşan milyonların öfkesinden korktuklarından olacak ki bu yıl "asgari ücretliler" daha erken ve vaatler eşliğinde konuşulmaya başlandı.

Sermayedarlar ve kendileri döviz vurgunlarıyla zenginliklerini katlarken, her türlü politikalarının faturasını işçi emekçilere çıkaran AKP-MHP iktidarının sözcüleri "enflasyon karşısında emeği koruyacaklarını" iddia ediyor.

Sadece bakanlar değil iktidar medyası da bu hayalleri besliyor. *A Haber* geçtiğimiz günlerde asgari ücrete ilişkin yaptığı haberde "son 45 yılın en iyi ve yüksek zammının beklendiği" ifadelerini kullanmıştı.

Sermaye iktidarının dümenindeki AKP-MHP rejiminin ve tetikçi medyasının öne sürdüğü bu vaatler işçi-emekçilerden duydukları tedirginliği ortaya seriyor. Pandemiye sermayeyi ihya ederken ekonomik krizin faturasını işçi sınıfına ve emekçilere kesen sermaye/AKP iktidarı; açlığa mahkûm ettiği, kaybedecek hiçbir şeyi kalmayan milyonlardan korkması gerektiğini gayet iyi biliyor. Emekçileri yeni vaat ve hayallerle kandırmak istiyor.

Gelecek ay başlayacak görüşmelerle ilgili işçi sınıfı ve emekçilere düşen sorumlulukların başında, soygun düzenini ayakta tutmaya çabalayan AKP-MHP şeflerine aldanmamak geliyor.

Rejimin aparatı Diyanet İşleri Başkanlığı iş başında!

AKP'nin "dindar ve kindar" bir nesil üretmekte kullandığı Diyanet İşleri Başkanlığı, gerici uygulamalarıyla ve skandal açıklamalarıyla gündemde kalmaya devam ediyor. Dinci-faşist AKP iktidarın her yıl dev bütçeler ayırdığı Diyanet İşleri Başkanlığı'na 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi'nden 12 milyar 977 milyon TL ödenek ayrıldı. Geçen yıla göre 1 milyar 458 milyon TL artış gösteren DİB bütçesi, aynı zamanda 7 bakanlık ve 12 başkanlığın bütçesini de geride bıraktı.

Böylesine devasa paralar akıtılan bu dinci-gerici kurum de yaptığı skandal açıklamalarla iktidarın gerici ideolojisini topluma empoze etme görevini aksatmıyor. Son olarak Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Burhan İşliyen'in 23 Ekim'de sosyal medya hesabından "Sosyal medyada teşhir" başlığıyla yayınladığı video kaydı, skandal açıklamaların yen bir örneği oldu. Burhan İşliyen, söz konusu videoda, şimdi de parklarda düğün fotoğrafı çektiren gelin ve damatlar ile aileleri hedef aldı. Düğün hazırlıklarının "dini ölçülere" uygun yapılması gerektiğini ifade ederek, şunları söyledi:

"Parklarda bahçelerde, siz de görmüşsünüzdür elinde fotoğraf makinesi olan bir kişi, gelinlik giymiş bir hanım kız, yanında damatlık kıyafetiyle damat. Ağacın altında uzanıp resim çektiriyor. Ne oluyor yani?"

Kimin adetleri, kimin yaptıkları bizi bu kadar etki altına alıyor da onların yaptıklarını yapmak için bir yarış içerisine giriyoruz. Çocuğumuzu, kızımızı gencecik, hele bir de tesettüre uygun değilse kıyafeti Allah'ın emretmiş olduğu örtünme emrine uygun değilse gencecik kızlarımızı teşhir etmek... Sokaklarda, parklarda, bahçelerde birkaç fotoğrafçı, elinde bir tane ışık tutan, bir tane ayna tutan, bir tane fotoğraf çeken falan. Bu eziyetin sebebi nedir Allah aşkına? Bu nasıl adet? Sonra nereden çıktı bu adet? Niye birbirimize eziyet ederiz, kolaylaştır-maktır esas olan.

Ama bazen sosyal medyada biri paylaşıyor, 'Kızımın mutlu gününe birlikte katıldık' falan. Bakıyorsun çocuğu Allah'ın emrettiği tesettürden uzak. Hem o günahı işlemiş hem de bunu teşhir etmek, yaymak suretiyle günahına şahitlik edenleri çoğaltıyor. Başka bir günaha aracılık ediyor, sebep oluyor. Bu nasıl bir

Baştan beri din istismarcılığıyla yol yürüyen faşist AKP iktidarı, bu dönemde toplumda oluşabilecek yeni bir hareketliliğin önüne geçebilmek için, Diyanet adlı çağdışı kurumuna dev bütçeler ayırmakta ve toplumda dinsel gericiyi daha fazla empoze etmeye çalışmaktadır.

hal, bu nasıl bir anlayış? Bütün işlerimizin ölçülere uygun olmak zorunluluğu olduğu gibi düğünlerimizin düğün hazırlıklarımızın vb. törenlerimizin de dini ölçülere imanımızın bizden beklediği ölçülere uygun olması gerekir."

Geçen haftalarda "baldızla cinsel ilişki nikahı düşürmez" diye "fetva" veren Diyanet, bu defa da Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı ağızıyla, düğünlerde çekilen fotoğrafların "teşhir" olduğunu ilan etmiş oldu.

Giyimlerinden gece saat kaçta evde olmaları gerektiğine, kahkahalarından doğurganlıklarına kadar kadınların, genelde ise işçi-emekçi kadınların yaşamı, her daim dinci-faşist iktidar ve yandaşları tarafından hedef alınmıştır. Özellikle Diyanet İşleri Başkanlığı gibi gerici kurumlar, bu konuda dinci faşist rejimin kullandığı başlıca aparatlar olmuştur. Ana okullarından başlayarak tüm eğitim kademelerinde dinsel gericiyi yaymak için mesai harcayan bu gerici kurum, "Kur'an-ı Kerim, temel dini bilgiler, ibadet, itikat, siyer, ahlak ve genel kültür alanında bilgi ve becerilerinin artırılması" adları altında türlü derslerin okullarda zorunlu verilmesini dayatmaktadır. Liseler başta olmak üzere eğitimin her

kademesinde dinsel gericiyi yaymak için her yolu denemektedir. Salt eğitim alanıyla da yetinmeyen Diyanet İşleri Başkanı, son olarak geçtiğimiz eylül ayında üniversitelere, öğrenci yurtlarına, hastanelere ve cezaevlerine Kur'an kursları açılacağını duyurmuştu.

Bir yandan topluma "ahlak" dersi vermeye soyunan bu saray soytarıları, diğer yandan sözde "ahlak" derslerini okullarda vererek, toplumu çekirdekten dinci-gerici yetiştirme hedefiyle hareket etmektedir. Toplumu din kisvesi altında yozlaştırmayı hedefleyen bu kurum, aynı zamanda sorgulamayan, itaatkâr ve "şükürcü" bir toplum yaratarak, işçi ve emekçilerin emeklerinin sömürüsü üzerine kurulu olan düzenin çarklarının dönmesi için çabalamaktadır.

Bu uğursuz çabaların son yıllarda iyiden iyiye zıvanadan çıkması tesadüf değil elbette. Özellikle pandemiden bu yana ağırlaşan ekonomik krizin tüm faktörleri işçi ve emekçilere kesilmekte, açlık ve yoksulluk hiç olmadığı kadar artmış bulunmaktadır. İktidar içi kliklerin yaşadığı çıkar çatışması, çeteleşmiş, mafyalaşmış devlet gerçekliğini daha fazla gözler önüne sermiştir. Bunların yanı sıra gençliğin en temel haklarının yeni eğitim

dönemiyle birlikte daha fazla gasp edilmesi ve gelecek kaygılarının daha da artmış olması, iktidara ve sömürü düzenine karşı biriken öfkeyi her geçen gün daha da büyütmektedir. Dinsel gerici tam da böylesi dönemlerde, toplumda yükselen muhalefeti bastırmanın zorlaştığı süreçlerde egemenlerin en kullanışlı denetim aracıdır. Ki zaten dinsel gerici sopsa genelde sermaye devletinin tarih boyunca elinden düşürmediği, sınıf ve emekçi kitlelerin birliğini bozmak için sürekli kullandığı bir enstrümandır.

Baştan beri din istismarcılığıyla yol yürüyen faşist AKP iktidarı, bu dönemde toplumda oluşabilecek yeni bir hareketliliğin önüne geçebilmek için, Diyanet adlı çağdışı kurumuna dev bütçeler ayırmakta ve toplumda dinsel gericiyi daha fazla empoze etmeye çalışmaktadır. Ancak çabaları boşunadır. Toplumun geniş kesimleri gözünde son yaşanan ifşaatlarla birlikte daha fazla teşhir olan mafyatik AKP iktidarı ne yaparsa yapsın, attığı her adımla, yaptığı her icraatla mezar kazıcılarını çoğaltmaktadır. İşçi sınıfının mücadelesi sonucu yıkılacak olan iktidar ile birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı gibi gerici aparatlar da kendilerini tarihin çöplüğünde bulacaklardır.

Sinbo yönetimi sendikal tazminata mahkum edildi

Tüm Otomotiv ve Metal İşçileri Sendikası (TOMİS) üyesi Sinbo işçisi Dilbent Türker Kod 29'a karşı direnişini sürdürüyor. Sinbo fabrikasında sendikalaştıkları için ücretsiz izine çıkartılan TOMİS üyesi Sinbo işçileri 31 gün süren direniş gerçekleştirmişti. Bu direniş kazanımla sonuçlanarak TOMİS üyesi 6 işçi iş başı yapmıştı. Sendikalı 6 işçinin hukuk dışı ve keyfi olarak ücretsiz izne çıkartılması karşısında açılan sendikal tazminat davası sonuçlandı.

Sinbo yönetimi tek tek her bir TOMİS üyesi için sendikal tazminata mahkum edildi. Direniş çadırından TOMİS sosyal medya hesaplarından "Yaşasın direniş" paylaşımı yaparak bu gelişmeyi kamuoyuyla paylaştı.

TOMİS: HUKUKİ MÜCADELEMİZİ DE KAZANDIK

Direnişle gelen hukuki kazanıma dair TOMİS ayrıca açıklama da yaptı. "Sinbo'da ücretsiz izin saldırısını direnişle püskürtmüştük! Hukuki mücadelemizi de kazandık! Kod-29'a karşı Sinbo direnişimizde de kazanacağız!" başlıklı açıklama şöyle:

"Sermayedarlar ve onların iktidarı krizi ve pandemiye işçi sınıfının kazanılmış haklarını yok ederek kârlarını büyütme için bir fırsat olarak gördü. İşçi sınıfını kölece yaşam ve çalışma koşullarına mahkum etmek için bir dizi saldırıya hayata geçirdi. Ücretsiz izin, kısa çalışma

ve sözde işten atma yasakları adı altında KOD 29 ile keyfi işten atma saldırıları pervasız bir şekilde uygulandı. Bu süreçte 3 milyonu aşkın işçi ücretsiz izin saldırısı ile açlığa mahkum edildi.

SINBO'DA ÜCRETSİZ İZİN SALDIRISINI DİRENEREK PÜSKÜRTTÜK!

Sermaye iktidarının teşvikleri ile anayasal bir hak olan sendika hakkına yönelik saldırılar pek çok fabrikada artarak sürüyor. Sendika hakkı hukuksuz bir şekilde gasp ediliyor.

Sinbo'da sendikamız üyeleri de sendikal faaliyet yürütürken engellemeler ve saldırı ile karşı karşıya kalmıştı. Haksız ve hukuksuz bir şekilde üyelerimiz sendikalaştıkları için işten atıldı. Sinbo yönetimi

sendika hakkını kullandıkları için üyelerimize mobbing, baskı, işten çıkarmalar, ücretsiz izin ve KOD 29 ile saldırmaktadır. Ancak her bir saldırıya karşı sendikamızın yanıtı fiili-meşru mücadeleyi yükseltmek olmuştur.

Sendikamız işçi sınıfını asgari ücretin yarısına bir ücretle açlığa mahkum etmek anlamına gelen ve sendikalaşmaya karşı bir sopa olarak kullanılan ücretsiz izne karşı fiili-meşru mücadele yürütmüş ve fabrika önünde direnişe geçmiştir. Direniş, ücretsiz izne çıkartılan 6 üyemizin iş başı yapması ile kazanımla sonuçlanmıştır.

Bu sayede sendikamız üyesi direnişçi Sinbo işçileri işçi sınıfı adına önemli bir kazanıma imza atmıştır.

SINBO YÖNETİMİ HER BİR ÜYEMİZ İÇİN TAZMİNATA MAHKUM EDİLDİ!

Fiili-meşru mücadele ile birlikte başlattığımız hukuki mücadelemizi de bugün kazandık. Sinbo yönetimi sendikal tazminat ödemeye mahkum edildi. İşe iadeyi 31 günlük direniş ile kazanmıştık. Hukuki kazanım da ücretsiz izin saldırısını fiili olarak püskürtmemizden sonra gelmiştir. Sendika ve işçi düşmanlığına karşı direniş kazandırmıştır. Tüm sürece hâkim olan ve başından beri emek harcayan avukatımız Bülent Şimşek'e de ayrıca teşekkür ediyoruz.

KOD 29 SALDIRISINI DA PÜSKÜRTECEĞİZ!

Sinbo'da sendikalaştığımız için ücretsiz izin saldırısına karşı direnişimizin kazanımla sonuçlanmasının ardından bu sefer de Madde 25/2'ye (KOD 29) karşı direniş iradesini kuşandık. 283 gündür KOD 29'a karşı direnenek sendikal hak ve özgürlüklerimize sahip çıkıyoruz. İşçi sınıfımız adına direniyoruz.

Sendikal hak ve özgürlüklerimiz keyfi bir şekilde engellenmesine karşı işçi sınıfının en önemli gücü birliğidir. Sermayedarların haksız hukuksuz saldırılarına karşı direniş kazandırır.

Benzeri saldırılarla karşı karşıya kalan başta metal işçileri olmak üzere tüm işçileri emeklerine, haklarına ve geleceklere sahip çıkmaya, sendikamızla birlikte güçlenmeye davet ediyoruz!.."

DİSK üyesi işçiler eylemde: "Gelirde ve vergide adalet!"

DİSK'e bağlı sendikalar Birleşik Metal-İş ve Genel-İş'te örgütlü işçiler gelirde ve vergide adalet talebiyle eylemler gerçekleştirdi. 1-5 Kasım arasında işyerlerinde yapılan eylemlerde işçiler mevcut çalışma ve yaşam koşullarında geçinemediklerine dikkat çekti.

Eylemlerde yapılan ortak açıklamada "Ülkeyi yönetenlere göre ekonomi şahlanıyor ama işçi sınıfı başta olmak üzere geniş halk kesimleri için şahlanan tek şey işsizlik, pahalılık, faturalar, borçlar, zamlar... 2022 kışına pahalılık ve işsizlik damgasını vuracak. Ülkeyi gerçek anlamda bir karakiş bekliyor" dendi.

Asgari ücretin vergiden muaf tutulması istenen açıklamada, somut öneriler alınmasıyla birlikte şu talepler sıralandı:

"1. Asgari ücret ve bütün ücretlerin asgari ücret kadarı için tüm vergi ve kesintiler sıfırlansın ve net ödensin. Böylece tüm ücretler yaklaşık 750 lira artırılsın.

2. Asgari ücret sonrası ilk vergi dilimine uygulanan tarife oranı yüzde 20'den 10'a indirilsin. Vergiye esas gelir dilimleri milli gelire göre artırılsın.

3. En düşük emekli aylığı asgari ücret düzeyine yükseltilsin.

4. Elektrik, su, doğalgaz ve internet faturaları vergi ve kesintiden muaf tutulsun.

5. Tüm gıda ürünlerinde KDV sıfırlansın."

"HERKESE GÜVENLİ BİR GELECEK SUNAN DÜZENİ OMUZ OMUZA KURACAĞIZ"

Açıklamanın devamında şunlar ifade ediliyor:

"Bu adaletsiz düzene karşı, sömürüye karşı örgütlenmeli, sendikalı olmalı, hakkımızı aramalıyız. Bir araya gelerek,

omuz omuza vererek, örgütlenerek kazanabiliriz! Mücadelemizi ve örgütümüzü işyeri işyeri, sokak sokak, meydan meydan büyüteceğiz! Herkese iş, ekmek ve güvenli bir gelecek sunan bir düzeni omuz omuza kuracağız."

İŞÇİLER SOYLU'YU PROTESTO ETTİ

Sarayın bakanı S. Soylu, İzmir'de DİSK üyesi işçiler tarafından protesto edildi.

Soylu, Konak Meydanı'ndan ayrılırken DİSK üyesi 50-60 kişilik işçi grubu, Soylu'nun yanlarından geçişi sırasında sırtlarını dönerek protesto etti.

İşçiler asgari ücretten verginin ve kesintilerin kaldırılması talebiyle düzenlenen basın açıklamasına katılmak için Konak Meydanı'nda bulunuyordu.

Bakırköy Belediyesi'nde neler oluyor?

Saldırılarına karşı işçilerin grev ve direnişleri

Bakırköy Belediyesi işçileri kendilerine dayatılan kölece çalışma koşulları, baskı, mobbing, işten atma, hak kayıpları vb.nin son bulması için direnişteydiler. Geçtiğimiz hafta ise 360 işçi toplu sözleşmede yaşanan uyuşmazlık nedeniyle greve çıktılar. (Belediye çalışanlarının sayısı greve çıkan işçilerin birkaç katını oluşturuyor.) Kadrolu işçilerin ve belediyede taşeron olan firmaların çalışanı işçiler uzun yıllardır hak mücadelelerini sürdürüyorlar. Belediye patronunun türlü oyunları ve bu oyunların parçası olan sendika bürokratlarının tutumu işçilerin sendikal haklarını kullanmalarının önüne geçiyor.

PATRON BÜLENT KERİMOĞLU VE "İYİ NİYETLİ SENDİKACILAR"

Bakırköy Belediyesi patronu, göreve başladığı ilk andan itibaren, taşeron şirketlerde çalışan işçilerin sendikalaşma çabalarını hep saldırıyla karşıladı. 2015 yılında belediye taşeronu Byuaş işçileri Belediye-İş sendikasına üye olduğunda ve çoğunluk sağladıklarında, Belediye Başkanı bölümleri gezerek, işçilerden üye oldukları sendikadan istifa etmelerini ve Genel-İş sendikasına geçmelerini, ancak bu olursa masaya oturacağını tehditvari bir üslupla dile getirdi. Öne çıkan bir grup işçiyi de işten atarak korku atmosferini yaymaya çalıştı. İşçiler Genel-İş'e geçerek çoğunluk sağladıklarında ise belediye patronu bu sefer de Genel-İş'le masaya oturmayacağını deklere etti. Belediye-İş sendikasına geçmeleri yönünde işçiler üzerinde baskı oluşturma yolunu tuttu. Yani Belediye Başkanı, çoğunluk sağlayan sendikaya karşı diğer sendikayı kullanmış, adeta işçilerin akıyla dalga geçmek anlamına gelen tutumlar takınmış, böylelikle de örgütlenme çalışmalarının sonuçlanmasını engellemiştir.

Yazık ki her iki sendikanın yöneticileri, Kerimoğlu'nun işçilerin örgütlülüğünü dağıtmak, işçiler arasındaki birliği ve güven ilişkisini zedelemek için hayata geçirdiği saldırıların doğrudan ve dolaylı olarak bir parçası olmuşlardır. Belediye patronunun "rakip" sendikaya yönelik saldırısından (esasinda işçilerin örgütlenmesine yönelik saldırısından) kendi adlarına fayda sağlama yolunu seçmişlerdir. Geline aşamada belediye patronu bu

işten kârlı çıkmış, yarattığı atmosferden de faydalanarak, sendikalı olanlar da dahil işçilerin bir dizi hakkını gasp eden saldırıları rahatından hayata geçirmiştir.

Kerimoğlu'nun işçilere dönük saldırıları bunlarla da sınırlı değildir. Tehdit, işten atma, hakaret, fiziki şiddet vb. gibi her türlü arsızca tutumları sergilemekten geri durmamıştır. Arsızlıkları ayyuka çıkan Kerimoğlu "sosyal demokrat" ve "emekten yana belediyecilik" anlayışı ile hareket ettiğini söyleyen partisinin ilçe, il, genel merkez yönetimlerinde hiçbir yaptırımla karşı karşıya kalmamış, hatta korunup kollanmıştır. Bu gerçeklik düzen partisi olan CHP'nin de gerçekte işçi ve emekçilerden yana hiçbir tutum almadığını, alamayacağını göstermiştir.

"BAKIRKÖY HALKININ HAKKINI SİZE YEDİRMEM"

Arsızlıkta sınır tanımayan belediye patronu Kerimoğlu sıkça demagojiye başvurmadan da geri durmamaktadır. Direnişte olan ve yakın zamanda da greve çıkan belediye çalışanlarına uyguladığı baskının yanı sıra "Bakırköy halkının hakkını size yedirmem" gibi söylemleri de sıkça kullanmaktadır. Asgari ücretin az üstünde, yoksulluk sınırının ise fazlasıyla altında ücret alan belediye çalışanlarını yüksek maaş almakla itham ederek, halkın hakkını yemekle suçlamaktadır. Pandemi döneminde de benzer gerekçeler ortaya atarak, işçileri tehdit ederek maaş düşürme, yemek ve yol parası gibi ödentileri neredeyse kaldırma türünden uygulamaları devreye sokmuştur. Tehditle birçok işçiye bu haklarından vazgeç-

tiklerine dair feragatname imzalatmıştır. İşlerini kaybetme korkusu ile birçok işçi bu belgeye imza atmak zorunda kalmıştır. Bununla da yetinmen belediye patronu, yakın zamanda gece yarısı 03.00 gibi alkollü ve sarhoşken belediye önünde nöbet tutan grev gözcülerinin yanına gelerek, tehditler savuracak kadar saldırganlaşmıştır. Yaşananalar direnişteki ve grevdeki işçilerin can güvenliğinin tehdit altında olduğunu göstermektedir.

Asgari ücretin az üstünde ücret alan işçileri halkın hakkını yemekle itham eden Kerimoğlu belediyeye ait ve halkın kullanımına açık bir dizi sosyal tesisi özel kuruluşlara kiraya verme, sosyal alanları ranta açma, etrafındaki sermaye çevrelerine Bakırköy'ün dokusunu bozan inşaat ruhsatları verme vb. gibi bir dizi saldırıyı devreye sokmuştur. Bakırköy halkının eylemli itirazlarına rağmen rant, talan, yağma uygulamalarından vazgeçmemiştir. Kendisinin Bulgaristan vb. kumarhanelerde çekilmiş görüntüleri-fotoğrafları olmasına rağmen arsızca işçileri halkın hakkını yemekle suçlamaktan geri durmamıştır.

HDP'nin elindeki belediyelere keyfi gerekçelerle kayyum atayanlar, Kerimoğlu'nun rant ve talan uygulamalarını görmezden geldikleri gibi, basına yansıyan kumarhane görüntülerini dahi haber atlatma yoluyla gündemden düşürmüşlerdir. Yağma, rant, talan üzerine kurulu sömürü düzeninin has bir temsilcisi olan Kerimoğlu muhalefet ve iktidar tarafından korunmaktadır. Çeşitli vesilelerle tartışmaya açıldığı üzere başta Süleyman Soylu ile olmak üzere bir dizi kirli ilişkisi

olduğu da bilinmektedir.

BAKIRKÖY BELEDİYE EMEKÇİLERİ KENDİ BİRLİKLERİ İLE KAZANIRLAR!

Kerimoğlu'nun saldırıları karşısında gereken tutumları almayan sendika (Belediye-İş ve Genel-İş) yönetimleri de bugün açığa çıkan parçalı tablonun sorumlularıdır. Belediye patronu karşısında alınması gereken tutum sendika ayırımı gözetmeksizin işçilerin birbirlerine güvenini sağlayacak, öz iradesini açığa çıkaracak adımlar atmaktır. Bu yapılmadığı müddetçe belediye patronundan ve bağlı olduğu partinin genel merkezinden iyi niyet beklemek saldırılara doğrudan ve dolaylı ortak olmaya devam etmek demektir.

Belediye-İş ve Genel-İş sendikası üyesi işçiler yaşadıkları sorunlara, birliklerini parçalayan tutumlara, hak kayıplarına, baskıya, mobbinge karşı hiçbir ayırım gözetmeksizin ortak hareket etme yolunu seçmelidirler. Birim birim kendi komitelerini kurmalı ve yaşadıkları sorunlara karşı birlikte hareket etmelidirler. Ancak böylesi adımlar saldırılar karşısında sonuç alıcı bir mücadele verilmesini sağlayabilir. Tabandan birliğini sağlayan, bu sayede saldırıları püskürtten işçiler, hangi sendikaya üye olurlarsa olsunlar, bir avuç sendika bürokratinin her türlü oyununu bozabilir, üye oldukları sendikayı gerçek bir işçi örgütüne çevirebilirler. Son 6 yılın deneyimleri Bakırköy Belediyesi işçilerine başka bir seçenekleri olmadığını gösteren deneyimlerle doludur.

Bakırköy Belediyesi'nde greve İzmir'den dayanışma ziyareti

Bakırköy Belediyesi'nde yönetimin "sıfır zam" dayatmasına karşı greve çıkan Belediye-İş Sendikası üyesi işçiler dayanışma sürüyor. Grevin 11'inci gününde İzmir Belediye-İş Sendikası üyesi işçiler dayanışma ziyaretinde bulundu. Grev çadırının bulunduğu sokağa yürüyüşle gelmek isteyen işçilere polis engel oldu. Polis engeline rağmen "direne direne kazanacağız" sloganlarıyla Özgürlük Meydanı'na doğru yürüyen işçiler adına Belediye-İş Sendikası İstanbul 2 No'lu Şube Başkan Yardımcısı Savaş Doğan basın açıklamasını okudu.

"300 EMEKÇİ GREVDE AMA YÜZBİNLERCESİNİN GÖZÜ BURADA"

Doğan, dayanışma ziyaretlerinin greve güç kattığını belirterek "Bu zorlu günlerde emek dostlarının yanımızda olduğunu görmek, onlarla ortak sloganlarımızı haykırmak bize güç katıyor" dedi.

İzmir'den gelenleri selamlayan Doğan, "sıfır zam" dayatan belediye yönetimini teşhir ederek şu ifadeleri kullandı:

"Değerli dostlar anlaşma tek taraflı değildir. Biz anlaşmak için, toplu sözleşmenin masada bitmesi için elimizi her uzattığımızda, çaba harcadığımızda, Bakırköy Belediye Başkanı Sayın Kerimoğlu elimizi itti. Sayın Kerimoğlu'nun emeği ve emekçiyi anlamayan, kibirli bakışı, SIFIR ZAM dayatması bizi greve zorladı. Bugün burada grev meydanlarındaysak bu grev sayın Kerimoğlu'nun uzlaşmaz tavrının eseridir. Ona göre, 300 Bakırköy emekçisinin greve çıkması önemsizdi. 300

emekçi tehditle, baskıyla sindirilir grev dağıtıldı. Ama yanıldı değerli dostlar. Emekçilerin sınıf dayanışmasını, emek dostlarını hesaba katmadı. Birleştikçe kartopu gibi büyüyen Bakırköy emekçisini hesaba katmadı. Bugün burada 300 emekçi grevde ama, sizin gibi yüzbinlerce emekçinin kalbi gözü burada."

"EMEKÇİLERİN ENFLASYONU ORTADA"

Sıfır zam dayatmasının kabul edilemez olduğunu vurgulayan Doğan "Bu grev Belediye Başkanının uzlaşmaz tutumunun sıfır zam dayatmasının eseridir. Neden mi?" diye sorarak sözlerini şöyle sürdürdü:

"Her gün gelen zam sağanağını, emekçilerin geçim derdini önemsemediği için bu grev, onun eseridir. Düşünün AKP iktidarı bile enflasyonda mızrağı çuvala sığdıramıyor. Artık istatistik kurumunun yalan rakamlarına kimse inanmıyor. Her gün gelen zamlarla emekçilerin enf-

lasyonu yüzde 40'ı aştı, 50'lere gidiyor. Bu gerçekler ortadayken ağızından emek, emekçi hak, hukuk adalet demokrasi lafı eksik olmayan sayın Kerimoğlu ne yapıyor!"

Basın açıklamasının ardından coşkulu halaylar çekildi.

"KISA ÇÖP UZUN ÇÖPTEN HAKKINI ALIR ELBET"

İzmir'den gelen işçilerden biri işçi sınıfının dili, dini, ırkı olmadığını belirtti ve mücadelenin geliştirici özelliğine değinerek "Bilinçli 30 kişilik işçi kadrosuyla, gelişime açık 300 kişilik taban kadrosuyla yıkılmayacak düzen yoktur. Kısa çöp uzun çöpten hakkını elbet alacak" dedi.

"Dayanışmaya geldik, işgale değil"

Belediye-İş İzmir 3 No'lu Şube üyesi Hakan Gökhan da işçilerin greve çıkmak zorunda bırakıldığını belirtti ve polisin saldırılarını değerlendirerek "Bizi İzmir'den dayanışmaya geldik, burayı işgale gelmedik. Polisin işçiyi dönük

tutumunu anlayabilmiş değiliz" dedi. Gökhan, "sıfır zam" dayatması için "Belediye Başkanı'nın kendi partisi enflasyonun %40 olduğunu söylüyor. Enflasyon %40'ken işçiyi 'sıfır zam' teklifini anlamak zor" diye konuştu.

"DAYANIŞMAYI BİLE BİZE ÇOK GÖRDÜLER"

Grevdeki işçilerden Nilgün Akman, "Sıfır zam dayatması bizi buralara kadar getirdi. Bugün de İzmir'den sınıf dostlarımız geldi ama görüyorsunuz ki engel olmaya çalışıyorlar. Dayanışmayı bile bize çok görüyorlar. Ama biz bu dayanışmayla bu direngenlikle kazanacağımız inanıyoruz" diye konuştu.

Polisin İzmir'den gelen araçların şoförlerinin ehliyetlerine el koyması üzerine Özgürlük Meydanı'nda oturma eylemi gerçekleştirildi. Oturma eyleminin ardından kesilen cezalar silindi, İzmir'den gelenler döndü.

KIZIL BAYRAK / İSTANBUL

Çözüm kendi ellerimizde, mücadelemizde!

Türkiye'de işçilerin çalışma ve yaşam koşulları her geçen gün daha da ağırlaşıyor. Patronlar tarafından daha fazla iş yapmamız istenerek iş yükümüz sürekli arttırılırken, ücretlerimiz sürekli düşüyor, açlık ve yoksulluk ile daha fazla işçi kardeşimiz boğuşuyor. Bununla beraber az işçiyle daha fazla üretim yapmaya çalışan sermayedarlar, geçmiş yıllarla kıyaslanamayacak bir iş yükünün altına bizi sokuyor.

Artan sömürüyle birlikte sağlığımız için iş güvenliği önlemlerinin gerekli ve yeterli biçimde alınmaması nedeniyle daha sık iş kazalarına uğruyor, iş cinayetlerinde kardeşlerimizi kaybediyoruz. Geçtiğimiz günlerde İSİG Meclisi'nin son 20 yıla dair verileri memlekette işçi kat-

liamı yaşandığını ortaya koyuyor. Kayıtlara geçtiği kadarıyla son 20 yılda 28 bin 380 işçiyi iş cinayetlerinde yitirdik.

İşte bu iş cinayetlerinden biri de dün Çerkezköy'de bulunan İndomie-Adkoturk fabrikasında gerçekleşti. 31 yaşındaki Hayri isimli arkadaşımız makina başında kalp krizi geçirdi. Bir saat boyunca müdahale edilmeyen arkadaşımız hastaneye kaldırılrsa da tüm müdahalelere rağmen kurtarılamadı.

Ağır çalışma koşulları, daha az işçiyle daha fazla üretim politikası bir işçi kardeşimizin daha yaşamına mal olmuştur.

Öyle ki yaklaşık 600 işçinin çalıştığı fabrikada işyeri hekiminin olmaması, doğru müdahaleyi de geciktirmiştir. İş yükü hafifletilmiş ve işçilere işyerinde düzenli tetkikler yapılmış olsa Hayri arkadaşımız hayatını kaybetmeyebilirdi.

Bu yüzden diyoruz ki önlenebilecek her ölüm bir cinayettir. Bunun sorumlusu da gözlerini kâr hırsı bürümüş sermayedarlardır.

İndomie fabrikasında işçiler işte bu sömürü ve ağır çalışma koşullarına karşı aylardır bir mücadele veriyorlar. Tek talepleri var o da "İnsanca çalışma ve ya-

şam koşulları"! Tektıda-İş'te örgütlenen işçiler, sendikal yetkiyi kazanmalarına ve greve çıkmalarına rağmen, patron sendikayı tanımadı ve grevdeki birçok işçiyi işten çıkardı. Kapı önünde direniş, İndomie sermayedarlarının bu saldırılarına karşı devam ediyor. Ve eğer ki içeride bu ağır koşullara boyun eğen işçiler de mücadeleye katılmış olsalardı bu cinayet gerçekleşmeyebilir ve Hayri yaşıyor olabilirdi.

Bu yüzden başka işçi kardeşlerimizin hayatını kaybetmemesi için tüm işçileri bu sömürücü asalaklardan hesap sormaya, insanca çalışmak ve yaşamak için örgütlenmeye, mücadeleye çağırıyoruz.

DEV TEKSTİL TRAKYA TEMSİLCİLİĞİ

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 104. Yılı!..

Rusya'da devrim ve proletarya devriminin sorunları

Rusya'da devrim ne bir rastlantıydı, ne de o dönemin marksistleri için öngörülemez bir gelişme oldu. Bu ülkede devrim uzun zamandır derinden derine mayalanıyordu. Daha geçen yüzyılın son çeyreğinde, Marks ve Engels, o günler için henüz çok sınırlı olan belirtilerden hareketle devrimin ağırlık merkezinin Doğu'ya, somut olarak Rusya'ya, kaydığını fark etmişlerdi. *Komünist Manifesto*'nun 1882 tarihli Rusça baskısına yazdıkları Önsöz'de, 1848-49 devrimi sırasında Avrupa gericiğinin kalesi olan Rusya'nın, artık "Avrupa'daki devrimci eylemin öncüsü durumunda" olduğunu dile getirdiler. 20. yüzyıla dönüldüğünde ise bu artık bariz bir olguydu. Dönemin en büyük teorik otoritesi sayılan Karl Kautsky, 1902 Mart'ında kaleme aldığı bir yazısında, "devrimci fikir ve eylemin ağırlık merkezinin gittikçe Slavlara doğru yer değiştirdiğini" kaydederek, bu olguyu tam bir kesinlikle dile getirmişti.

Beklenen devrim çok bekletmeden 1905'de bir "ilk prova" halinde patlak verdi ve Rus devriminin karakteri, aşamaları, sınıf güçleri, tarihsel gelişme çizgisi ve muhtemel uluslararası sonuçları üzerine süregelen tartışmalara yeni boyutlar ekledi. Kapitalist gelişme sürecine girmekle birlikte, geri ve yarı-feodal, otokratik ve yarı-asyai bu ülkede, Rusya'da, devrimin ilk aşamada burjuva demokratik bir karakter taşıyacağı üzerine marksistler arasında tam bir görüş birliği vardı. Fakat devrimin sınıf önderliği ve sınıf dinamikleri sorunu, ortaya Bolşevizm ve Menşevizm gibi sonradan Rusya devrim tarihine damgasını vuran iki temel akım çıkaracak kadar temelli bir görüş ayrılığı alanıydı. Devrimin ilk aşamadaki kaderi için yeterince canalcı bir önem taşıyan bu sorun, fakat hiç de bundan aşağı kalmayacak bir ölçüde, devrimin sonraki gelişme çizgisi ve uluslararası etkileri ve sonuçları bakımından da önem taşımaktaydı. Bu ikinci nokta, Ekim Devrimi'yle taçlanan Rus devriminin sonraki seyrini ve karşılaştığı sorunları anlamak bakımından, bugün bizim için özellikle önemlidir.

Bizzat Marks-Engels, aynı Önsöz'de, Rus devriminin, Batıdaki bir proleter devrimin "habercisi" olma ve tam da bu yolla kendisinin de bir proleter devrime dönüşme olasılığında sözettiler. Kaut-

Tarih, proleter enternasyonalizminin ruhuna ve ilkelerine uygun davranmada, Lenin önderliğindeki Bolşevik Partisi örneğini aşan yeni bir parti kaydetmiş değil henüz. Bununla kopmaz biçimde bağlı olarak, aynı şey, Ekim Devrimi'nin evrensel kimliği, enternasyonalist ilkeleri ve ruhu için de geçerlidir. Enternasyonalizmde Ekim Devrimi'ni aşmak bir yana, onun eteklerine yaklaşan bir yeni örnek bile yazık ki henüz yoktur dünya devrim tarihi içinde.

sky ise, "*Slavlar ve Devrim*" başlıklı aynı yazısında, "*Batı'dan bunca devrimci girişkenlik edinmiş olan Rusya, belki şimdi, artık bu Batı için bir devrimci enerji kaynağı olmak yolundadır*" demiş, muhtemel akıbeti ne olursa olsun, gündemdeki Rus devriminin, "*bütün uygar dünyada toplumsal devrim filizlerini besleyeceği*"-ni, "*onların daha çabuk ve daha güzel çıkçek açmalarını sağlayacağı*"-ni eklemiştir. Biraz fazla genel ve ihtiyatlı olmakla birlikte, Rus devriminin uluslararası etkilerine işaret etmek bakımından anlamlıydı bu sözler.

Aynı günlerde ve bu aynı konuda, Kautsky'nin yazısından bir ay önce yayınlanmış kitabında (*Ne Yapmalı?*), Lenin, çok daha cesur ve gelecekte kazanacağı tarihsel anlam bakımından oldukça çarpıcı bir görüş dile getiriyordu. "*Tarih bize şu anda herhangi bir ülkenin proletaryasının karşı karşıya kaldığı bütün ivedi görevlerin en devrimcisi olan görevle karşı karşıya getirmiştir*". Söz konusu olan, yalnızca Avrupa değil fakat artık Asya gericiğinin de en güçlü kalesi haline gelmiş

Çarlığın yıkılmasıdır. Bu görevin üstesinden gelmek, "*Rus proletaryasını uluslararası proletaryanın devrimci öncüsü yapacaktır*." Lenin sonradan tarihsel olaylar tarafından bir bütün olarak doğrulanan bu görüşünü, 1905'de patlak veren devrimin ilerleyişi içinde daha da geliştirdi.

Yenilgiye uğrayan 1905 Devrimi, daha ilk aşamasında Rus devriminin bir işçi-köylü devrimi olarak gelişeceğini ve devrimin seyrine işçi sınıfının damgasını vuracağını bütün açıklığı ile göstermişti. Muzaffer olması durumunda, böyle bir devrimin uluslararası sarsıntısı büyük olmakla kalmayacak, sonraki seyri ve kaderi, Avrupa'da sosyalist devrimin başlangıcı olup olmamasıyla sıkı sıkıya bağlı bulunacaktır. Muzaffer bir Rus siyasal (demokratik) devrimi, Avrupa'da bir sosyalist devrimle birleşmezse eğer, sosyalist aşamaya geçip geçmemesi bir yana, siyasal devrimin kazanımlarını korumakta bile zorlanacaktı. Lenin, 1905 Aralık Ayaklanması'ndan hemen sonra, "*Devrimin Evreleri, Gelişme Çizgisi ve Olasılıkları*" başlığı altında şunları yazmıştı:

"*Eğer sosyalist Avrupa proletaryası Rus proletaryasının yardımına gelmezse, tek başına Rus proletaryası için bu kavga, hemen hemen umutsuz olacaktır ve Rus proletaryasının yenilgisi, Alman Devrimci Partisinin 1849-50 yıllarındaki ya da Fransız proletaryasının 1871 yılındaki yenilgisi gibi kaçınılmaz olacaktır.*"

Bununla birlikte, tarih önceden kestirilmesi olanaksız bir kendine özgü seyir izledi. O günün devrimci liderleri için umulmadık bir anda patlak veren 1917 Şubat Devrimi, Rus devriminin izleyeceği somut seyrin öz bakımından değil ama biçim bakımından hayli farklı olacağını gösterdi. Emperyalist savaşın Avrupa'da ve Asya'da ağırlaştırdığı devrimci bunalım, emperyalist zincirin zayıf halkası Rusya'da devrime yolaçmıştı. Devrim bir kez daha bir işçi ve köylü atılımı olarak patlak vermesine rağmen, işçi sınıfının bilinç ve örgütlenme düzeyinin zayıflığı ve devrimde küçük-burjuva toplumsal ve siyasal ögenin ağırlığı, devrilen Çarlık'tan doğan iktidar boşluğunun burjuvazi tarafından doldurulmasıyla sonuç-

lanmıştı. Fakat devrim sürüyordu ve her şey, proletaryanın devrimin ilk evresinin kazanımlarını koruyarak, onu iktidarı kendi eline alacak yeni bir devrimle, bir proleter devrimle taçlandırıp taçlandırılmamasına bağlıydı.

Çarlığın devrilmesi, Rusya'da Şubat Devrimi, emperyalist savaşın Batı'da olgunlaştırdığı devrimci bunalımı derinleştirmiş, Lenin'in çok önceden öngördüğü gibi, Rus proletaryasını uluslararası devrimci proletaryanın öncüsü haline getirmiş, fakat önceden umulanın aksine, Batı'da proleter devrime yolaçmamıştı. Yeni durumda bu olasılık, artık tümüyle Rusya proletaryasının devrimci iktidar atılımına, sürmekte olan Rus devriminin sosyalist bir aşamaya geçmesine bağlıydı. Lenin'in büyük bir görüş keskinliği ile çözümlediği gibi, başlayan devrimin ortaya çıkardığı yeni koşullar, Rusya proletaryasının yoksul köylülüğe dayanarak iktidarı alabileceğini gösteriyordu. Bu yeni adımı atmak, yalnızca başlamış bulunan Rus devriminin kaderi bakımında değil, fakat çok daha önemli olarak, Avrupa devriminin kaderi bakımından hayati önemde görünüyordu. Rusya'da muzaffer bir proleter devrim Avrupa proleter devriminin başlangıcı olacaktı- yeni düşünce buydu.

Rusya devriminin kaderini ve çıkarlarını Avrupa devriminin kaderi ve çıkarlarıyla, dolayısıyla da dünya devriminin kaderi ve çıkarlarıyla sıkı bir ilişki içinde ele almak, o güne kadar Bolşevizmin temel bir ilkesi, en ayırdedici özelliği olagelmisti. Bu anlamda tarih, proleter enternasyonalizminin ruhuna ve ilkelerine uygun davranmada, Lenin önderliğindeki Bolşevik Partisi örneğini aşan yeni bir parti kaydetmiş değil henüz. Bununla kopmaz biçimde bağlı olarak, aynı şey, Ekim Devrimi'nin evrensel kimliği, enternasyonalist ilkeleri ve ruhu için de geçerlidir. Enternasyonalizmde Ekim Devrimi'ni aşmak bir yana, onun eteklerine yaklaşan bir yeni örnek bile yazık ki henüz yoktur dünya devrim tarihi içinde.

Rusya proletaryasını iktidar için harekete geçirirlerken, Bolşevikler için asıl sorun, hiç de sosyalist kuruluş için Rusya'da yeterli maddi ve kültürel koşulların olup-olmaması değildi. Bu, uluslararası devrimci proletaryaya karşı yerine getirilmesi zorunlu bir görevdi. Bolşevikler soruna böyle baktılar. Sorunu asla bir

bir yorumuyla maskelemek isteyen ikinci Enternasyonal teorisyenlerinin ve onların Rusya'daki uzantıları Menşeviklerin sosyalist devrim sorununu koyuş tarzı olabilirdi ancak. Rusya'nın geriliğinin, sosyalist kuruluş için az-çok yeterli maddi-kültürel koşullardan yoksunluğunun, belki de herkesten çok bizzat Lenin ve Bolşevikler farkındaydı. Fakat sorun kesinlikle bu değildi. Sorunlara proleter enternasyonalizminin ilkeleri, dolayısıyla dünya devriminin çıkarları açısından bakan Bolşevikler için, bütün sorun, emperyalist savaşın Batı'da ve Doğu'da olgunlaştırdığı devrimci bunalımı, uluslararası devrimci proletaryanın, bir bütün olarak dünya devriminin çıkarları doğrultusunda en iyi şekilde değerlendirebilmektir.

Kapitalist gelişmenin tekelleri aşamada ulusal ekonomileri birbirinden ayıran çitler yıkılmış, tek tek ülke ekonomileri tek bir kapitalist dünya ekonomisi zincirinin birer halkasına dönüşmüştü. Bu iktisadi temel üzerinde ve bizzat bunun ürünü olan emperyalist savaş sayesinde, devrimci bunalım, 1917 dünyasında genel bir nitelik arz ediyordu. Bununla birlikte, eşitsiz ekonomik ve politik gelişmenin doğal bir ifadesi olarak, olgunluk derecesi ve bir devrime dönüşme olanakları her ülkede aynı değildi. Zincir her yerde bir anda değil, öncelikle en zayıf halkadan kopabilirdi. Ama tam da bu gelişmenin gücü ve etkisi, uluslararası bunalımı derinleştirecek, zincirin öteki halkalarında yeni kopmaları zorlayacak, bu olasılıkların gerçekleşmesi ölçüsünde, bir ülkede başlayan devrim dünya devrimine doğru zincirleme olarak genişleyebilecekti.

Şubat Devrimi en zayıf halkanın Rusya olduğunu somut ve pratik olarak göstermişti. Çarlığı devirmek, Rusya proletaryasını uluslararası devrimci proletaryanın öncüsü haline getirmiş bulunmaktaydı. Tarihin Rusya proletaryasının önüne koyduğu yeni görev, emperyalist zincirin bu zayıf halkasında açığa çıkmış bulunan devrimci olanakları büyük bir cesaret ve inisiyatifle değerlendirmek, uluslararası sermaye cephesini bu halkadan kırmak, böylece dünya proleter devriminin yolunu açmaktı. Bu, uluslararası devrimci proletaryaya karşı yerine getirilmesi zorunlu bir görevdi. Bolşevikler soruna böyle baktılar. Sorunu asla bir

ulusal sınırlılık, tecrit edilmişlik içinde düşünmediler. Marksizmin devrimci özünü ve proletarya enternasyonalizminin ilkelerine sadık kalındığı sürece, uluslararası bunalımın o günkü somut koşullarında, sorun kesinlikle başka türlü ele alınamazdı.

Fakat öte yandan, bu enternasyonalist bakış, aynı zamanda Rusya'da başlayan devrimin kendi iç gelişme dinamizmine ve çıkarlarına da bütünüyle uygundu. Mevcut devrimi bir proleter devrimle taçlandıramamak, onun mevcut tüm kazanımlarını da kaybetmek anlamına gelecekti. Proleter devrimle tamamlanmak bir zorunluluktur. Rosa Luxemburg, sonradan Ekim Devrimi'ni değerlendirirken, bu zorunluluğu vurucu bir biçimde ifade etmiştir: "*Rus ihtilalinin gerçek durumu birkaç ay sonra alternatifleriyle belirdi: Ya karşı devrimin zaferi ya da proletarya diktatörlüğü; ya Kaledin ya da Lenin.*"

Daha da önemlisi, kendi öz ihtiyaçları bakımından bir proleter devrimle taçlanması gereken Rusya devrimi, fakat ancak tam da bu yolla Batı'da bir proleter devrimin başlangıcı olabildiği ölçüde, kendini de güvenmeye alabilecekti. Zira ancak böylece geri Rusya'da sosyalizmin kuruluşu, zafer kazanmış Batı proletaryasının iktisadi ve kültürel yardımları sayesinde, az çok kolaylıkla gerçekleştirilebilecekti.

Dolayısıyla, Lenin'in önderliğindeki Bolşeviklerde, iki temel düşünce ve inanç vardı. Bunlardan birincisi, Rusya proletaryasının sosyalist devrimi başaramaması durumunda uluslararası devrimci proletaryanın büyük bir tarihsel fırsatı kaçıracağıydı. Bunu tamamlayan ikincisi ise, Avrupa'da sosyalist devrimle tamamlanamadığı sürece, Rusya gibi geri bir ülkede, sosyalist kuruluşu başarıyla gerçekleştirmek bir yana, iktidarı elde tutmanın bile hayli zor olacağı düşüncesi idi. "*Rusya'daki ihtilal, geleceği bakımından, tamamen enternasyonal ihtilale bağlıydı... Rusya'da problem yalnızca ortaya konabildi, ama Rusya'da çözülemezdi?*" Rosa Luxemburg'un Ekim Devrimi sonrasına ait bu sözleri, aynı zamanda devrim öncesinde taşınan genel inancın en iyi özetiydi.

Gelgelelim tarih, bir kez daha, kendi önceden kestirilmesi güç seyrini izledi. Öngörülerini ve umutları hem doğruladı,

hem boşa çıkardı. Olayların aldığı yön bakımından doğruladı, ulaşacağı umulan sonuçlar bakımından boşa çıkardı.

Rusya'da proletaryanın iktidarı ele geçirmesi, sosyalist Ekim Devrimi, çağ açıcı nitelikteki anlam ve önemini o günün olayları üzerindeki etkisiyle anında gösterdi. Batı'sıyla ve Doğu'suyla tüm dünya, bu muazzam olayın sarsıcı etkisi altına girdi. Emperyalist savaşın yolaçtığı genel devrimci bunalım, yeni boyutlar kazandı. Çok geçmeden Avrupa'da devrimci çalkantılar başgösterdi. Almanya'da Kasım Devrimi (1918), öteki Avrupa ülkelerinde onu izleyen devrimci olaylar dizisi, Rusya'da bir sosyalist devrimin Avrupa'da sosyalist devrimlerin başlangıcı olacağı öngörüsünün, **olayların niteliği ve aldığı** yön bakımından doğrulanmış oldu.

Ne var ki gündeme gelen tüm devrim girişimleri kısa zaman içinde yenilgiye uğradılar. Olayların seyri, Avrupa'da, emperyalist savaşla birlikte oluşan ve Ekim Devrimi'yle birlikte derinleşen devrimci bunalımın, yine de bir sosyalist devrimin zaferi için henüz yeterince olgunlaşmadığını, Avrupa burjuvazisi için durumun tümüyle ümitsiz bir aşamaya varmadığını, ve en önemlisi de, Avrupa proletaryasının ikinci Enternasyonal ihanetinin yarattığı tahribatın sonuçlarından henüz kurtulmadığını, başarılı bir iktidar atılımını gerçekleştirecek bir bilinç ve örgütlenme düzeyine henüz yeterince sahip olmadığını gösterdi. 1920'lerin daha başında, Avrupa'daki devrimci çalkantıların hızı kesilmiş, böylece Avrupa ve onunla bağlantılı olarak dünya devrimine ilişkin umutlar olaylar tarafından boşa çıkarılmış bulunmaktaydı. "Problem", büyük bir cüretle geri Rusya'da ortaya konmuş, ama "çözüm" alanı olarak düşünülen ileri Avrupa'ya ulaşamamış, Rusya'yla sınırlı kalakalmıştı. Bu tümüyle yeni ve beklenmedik bir durumdu.

Fakat olayların boşa çıkardığı yalnızca umutlar değildi. Aynı olaylar, öte yandan, eğer bir Avrupa devrimiyle birleşmeyi başaramazsa, geri Rusya'da proletaryanın iktidarı elde tutmayı başaramayacağına ilişkin belli-belirsiz korkuları da boşa çıkardı. İktidarı ele geçirmiş Rus proletaryası, onu elde tutmak için yıllarca süren bir iç savaş yürütmüş, beyaz orduların ve geniş çaplı bir emperyalist müdahalenin üstesinden gelmeyi başarmıştı. Proletar-

H. Fırat

yanın iktidarı elde tutma kararlılığı, içte köylülükle başarılı ittifak, dışta uluslararası proletarya ve ezilen halkların siyasal ve manevi desteği, devrimci çalkantıların yarattığı objektif olanaklar, yanı sıra, savaş yorgunluğunun ve iç bölünmenin emperyalist müdahaleyi zayıflatan etkisi, tüm bunlar bir arada bu başarıyı olanaklı kılan etkenler toplamıydı.

Fakat tam da bu görkemli başarının kendisi, ortaya, tarih içinde ve dolayısıyla marksist teori için tümüyle yeni bir sorun çıkardı. Sanayi altyapısından büyük ölçüde yoksun geri ve yıkık bir ülkede, proletaryanın henüz zayıf, köylülüğün ise hala ezici bir çoğunluğu oluşturduğu bir toplumda, yeni bir uluslararası dalgaya kadar dayanmak, bunun için de sosyalist kuruluş sürecini kendi başına ve kendi kit olanaklarıyla başlatmak. Proletaryanın iktidarı öncelikle geri bir ülkede ele geçirmesi değilse bile, bu geri ülkede tek başına sosyalizme geçiş sürecine girmesi, teorinin o güne kadarki tüm kabulleriyle çelişkiydi. Fakat bu çelişki hiç de teorinin tutarsızlığından ya da yetersizliğinden değil, tarihsel sürecin izlediği seyirden kaynaklanmaktaydı. Teori ise bu tarihsel çelişkiyi anlamak, içermek, ortaya çıkardığı problemleri çözümlenmek sorunuyla yüzyüzeydi.

Sanayi devriminin ortaya çıkardığı modern sanayi, daha 19. yüzyılda bir kapitalist dünya pazarı yaratmıştı. Kapitalizmin tekeli aşaması 20. yüzyıla geçişe denk geldi ve ortaya bir kapitalist dünya ekonomisi çıkardı. Tek tek ülke ekonomilerini çevreleyen ulusal çitlerin yıkılması, kapitalist dünya ekonomisi olgusu, marksist devrim teorisi için yeni ufuklar açtı. Lenin'in emperyalist savaşa eşlik eden teorik çabası, yeni tarihsel koşulların ortaya çıkardığı bir dizi soruna tam ya da kısmi açıklıklar getirdi. Bu Ekim Devrimi pratiği ile de birleşince, marksist devrim teorisinde büyük bir zenginleşme yaşandı.

Marks ve Engels proleter devrimi, kendi dönemlerinde kapitalizmin ege-men olduğu Avrupa coğrafyasıyla sınırlı düşünmekle birlikte, onu hiçbir zaman ulusal sınırlar içinde kendi kendine yeterli bir sorun olarak ele almış değillerdi. Avrupa'da modern sanayinin yarattığı maddi temeller üzerinde az çok kısa zaman aralıklarıyla birbirini izleyecek kıtasal bir devrim bekliyorlardı. Daha 1847 yılında, modern sanayinin yarattığı uluslararası çerçeveyi tahlil eden *Komünist Manifesto*, "Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!" çağrısıyla biter. Bu şiar salt bir enternasyonalist dayanışma çağrısı olmaktan öte bir anlam taşımaktadır. Proleter devrimin uluslararası karakterini dile getirir.

Tekelci emperyalist aşamasında, ka-

pitalizm, üretici güçlerin ulaştığı gelişme düzeyi sayesinde, artık bir dünya sistemi haline gelmiş bulunmaktaydı. Tek tek ülke ekonomileri bu gelişme aşamasında birbirine daha sıkı biçimde perçinlendi ve bir kapitalist dünya ekonomisi zinciri oluştu. Bu objektif temel üzerinde proleter devrimi dünya ölçüsünde bir sorun niteliği kazandı. Her zaman için enternasyonal olan karakteri daha açık görülebilir hale geldi. Yeni dönemde artık proleter devrim sorununu, öncesi ve sonrasıyla, ön koşulları, başarısı ve sonraki akıbetiyle, şu veya bu ülkenin sınırları içinde kendi kendine yeten bir sorun olarak düşünmek olanaksızlaştı.

Fakat öte yandan, bu aynı koşullar, dünya ekonomisi olgusunda ifadesini bulan bu yeni maddi temeller, bir başka gerçeği de daha açık görülebilir hale getirdi. Kapitalizmin mutlak bir yasası olan eşitsiz ekonomik ve politik gelişmenin bir sonucu olarak, proleter devrimin, öncelikle birkaç, ya da hatta yalnızca bir tek kapitalist ülkede zafere ulaşabilmesi **olanaklıydı**. Doğal olarak, bu ülke ya da ülkeler, kapitalizmin en çok geliştiği ülkeler değil de, gelişme düzeyinden bağımsız olarak, sistemin çelişkilerinin en çok yoğunlaştığı ve yumaklaştığı, dünya kapitalist zincirinin devrim için en çok olgunlaşmış bulunduğu halkaları olacaktı. Bu durumda, proleter devrim, şu veya bu ülkede burjuvazinin devrilmesi ve iktidarın o ülke proletaryası tarafından ele geçirilmesi olarak gerçekleşse bile, yine de bu eylemin kendisi esas olarak enternasyonal karakter taşıyacaktı. Zira sözkonusu olan, bir tek ekonomik olgu haline gelmiş bulunan uluslararası sermaye cephesinin ya da aynı anlama gelmek üzere dünya kapitalist zincirinin, en zayıf halkasından (ya da halkalarından) kırılmasıdır.

Dolayısıyla, her gerçek proleter devrim, gerek olanakları gerekse güçlükleri bakımından, artık kesinlikle ulusal bir çerçeveye sığmaz, sığdırılmaz. Proleter devrimin gerçekleştiği halkada açığa çıkan, hiç de yalnızca ilgili ülkelerin burjuvazisinin zayıflığı değildir. Fakat gerçekte, ilkinin zaten doğal olarak içeren, kapitalist dünya sisteminin genel zayıflığı olacaktır. Bu zayıflık, kendini devrimin gerçekleştiği ülke ya da ülkelerde en yoğun biçimiyle ortaya koymuştur, sözkonusu olan yalnızca budur. Zayıf halkanın zincirin tümünü zorlaması, bir ya da birkaç ülkede patlak veren proleter devrimin öteki ülkelere yayılması olanağı da, bu aynı maddi temeller üzerinde yükselir.

Lenin'in savaş dönemi teorik çabaları bu sonuçları açıkça, ya da içinden çıkarılması hiç de güç olmayan bir dinamik durum olarak içerir. Rusya'da devrim ve bunun Ekim Devrimi'yle taçlanması, bu teorik sonuçları hem pratik olarak doğ-

ruladı, hem de kendi pratiği ile zenginleştirdi. Eğer buna rağmen Ekim Devrimi'ni çok geçmeden izleyecek bir genel dünya devrimi görüşü birkaç yıl için çok kuvvetli bir umut olarak taşınabiliyorsa, bu o dönemde, emperyalist dünya savaşının derinleştiği ve olgunlaştığı devrimci bunalımın dünya ölçüsünde **genelleşmiş** karakteriyle sıkı sıkıya ilişkiliydi ve bu çerçeve bütünüyle doğaldı da.

Fakat yine de o günkü teorik kavrayış içinde beklenmedik olan iki yeni olgu vardı. İlki, Rusya gibi kapitalist gelişme düzeyi bakımından hayli geri bir ülkede başlayan devrimin Avrupa'ya yayılması durumunda bile proletaryanın iktidarı elde tutmayı başarması; ve ikincisi, ilkinden de önemli olarak, yalnız kalan böyle geri bir ülkede sosyalizme geçişin gündeme gelmesiydi. Birincisi dört yıllık zorlu bir içsavaşın ardından gerçekleşmişti ve hiç değilse o gün için gerçek bir olguydu artık. Fakat ikincisi, o günden geleceğe uzanan ve muazzam güçlüklerle karakterize olan bir "sorun"du hala.

O güne dek marksist teori, yüksek bir tarihsel soyutlama düzeyinde ve haklı olarak, sosyalizmi, kapitalist gelişmenin yarattığı yeterli maddi ve kültürel temeller üzerinde yükselen yeni bir toplum düzeni olarak ele almaktaydı. Kapitalist gelişmenin ortaya çıkardığı dev üretici güçler, üretime toplumsal bir karakter kazandırmış ve toplumsal zenginliği, sınıfları ortadan kaldırmayı hem olanaklı hem zorunlu kılacak bir düzeye ulaştırmıştı. Bunun önündeki biricik engel burjuvazinin mülkiyet tekeli ve bu tekelin koruyucu güvencesi olan burjuva sınıf iktidarı idi. Proletarya devrimle bu sınıf iktidarını devirecek, böylece burjuvazinin mülkiyet tekeli parçalayacak, üretim araçlarını ve toplumsal zenginlikleri tüm toplumun mülkü haline getirecekti. Bu ise yalnızca üretici güçlerin özgürce gelişmesinin önünü açmakla kalmayacak, üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti temeli üzerinde, zenginliklerin tüm toplumun hizmetine sunulmasını da olanaklı kılacaktı. Kuşkusuz yeni düzen bir süre için, içinden çıktığı eski toplumun izlerini taşıyacak, ondan miras aldığı bazı kötülöklere katlanacaktı. Fakat bir **geçiş devleti** olan proletarya diktatörlüğü altında ve sosyalist kuruluş süreci içinde, bu izleri toplumsal yaşamın tüm alanlarından adım adım temizleyerek, bu **tarihsel geçiş** sürecinin sonunda, birleşmiş üreticilerin özgürlüğe ve eşitliğe dayalı toplumuna, komünizme ulaşacaktı.

Geniş bir tarihsel çerçevede ve yüksek bir teorik soyutlama olarak bu ele alınının bilimsel değerinden ve doğruluğundan bugün de hiçbir kuşku duyulmaz. Fakat bu ele alınında doğal olarak ne bir tek ülke düşünülmemekte, ne de kapita-

lizmin önsel olarak hazırladığı varsayılan maddi ve kültürel temelden yoksunluk hesaba katılmaktadır. Oysa tarih sosyalizme geçiş sorununu tam da böylesi koşullarda gündeme getirmiş bulunmaktaydı. Rusya proletaryası burjuvaziyi devirmiş, siyasal iktidarı ele geçirmişti. Ne var ki, yalnızlığı bir yana, devirdiği burjuvaziden sosyalist kuruluşa geçiş için asgari yeterlilikte bir iktisadi ve kültürel miras da devralmış değildi. Öncelikle yapılması gereken, yeni iktidar koşulları altında bunu yaratmaktır. Bu ise yepyeni bir sorundu. Tarih içinde ve teori için. Toplum içindeki varlığı bakımından son derece güçsüz bir işçi sınıfının önceden öngörülmesi olanaksız böyle bir sorunla yüzyüze kalması, muazzam boyutlarda ve önemde bir güçlüğün ifadesiydi. Yalnız kaldığı andan itibaren Ekim Devrimi'nin sonraki gelişimini, daha dar anlamda ise Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin kuruluş özelliklerini, bu tarihsel güçlük belirlemiştir.

Tarihin sonraki seyri, ilk olarak Rusya'da gündeme gelen bu güçlüğün, yani sosyalizme geçmek için öncelikle onun maddi ve kültürel koşullarını yaratmak zorunluluğunun, hiç de istisnai bir durum olmadığını gösterdi. Tersine, ülkeler ve uluslar arasında büyük gelişim dengesizlikleriyle karakterize olan emperyalizm koşulları içinde, dünya devrim sürecinin gelişme seyrinin ortaya çıkardığı yaygın bir terslik olduğu görüldü. Bu olgu, emperyalizm çağında proleter devrim sorununun kazandığı bir yeni özelliği çıkarıyor ortaya.

Ekim Devrimi'yle başlayan tarihsel deneyim, siyasal iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi anlamında proletarya devriminin önkoşulları ile, bu iktidar altında toplumun yeni temeller üzerinde biçimlendirilmesi (sosyalist kuruluş) anlamında proletarya devriminin önkoşullarının, birbirlerinden tümüyle ayrı olmamakla birlikte, **iki farklı durum** olduğunu gösterdi. 20. yüzyıl tarihi, başarılı örneklerini henüz kaydetmemiş olmakla birlikte, bu iki durumu birbirine yaklaştırmak anlamında bir ölçüde üstüste geldiği durumlara da tanık oldu. Almanya'da 1918-1919 Devrimi buna bir örnektir. Bununla birlikte, Alman Devrimi'nin yenilgisi, sosyalist kuruluş için az çok elverişli iktisadi-kültürel koşullara sahip bu ülkede, proletaryanın iktidarı ele geçirmesi için yeterli koşulların oluşmadığını ortaya koyarak, arada yine de bir mesafe bulunduğunu da gösterdi. 1917 Rusya'sı ise aynı soruna tersinden bir örnek oldu. Şubat Devrimi Rusya'da proletaryanın iktidarı ele geçirmesi için koşulları hızla olgunlaştırdı. Fakat Rusya sosyalist inşanın maddi-kültürel koşulları bakımından son derece geri bir ülkeydi. Daha önce de belirtildiği gibi, bu gerçe-

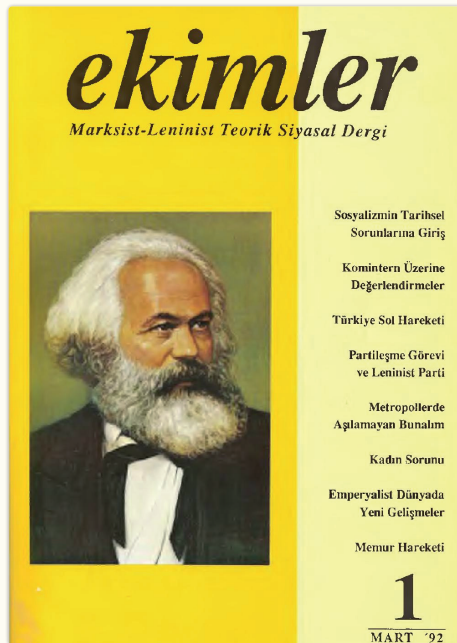

ğin başından itibaren farkında olan Bolşevikler, iki durum arasındaki mesafeyi, Rusya'da proletarya devriminin ateşleyeceği Avrupa sosyalist devrimi ile aşmayı umuyorlardı. Tarihin terslikleri tam da bu beklentinin boşa çıkmasıyla başlamış oldu.

Genel olarak ele alındığında, emperyalizm aşamasına geçişle birlikte artık iktisadi bir bütün oluşturan kapitalist dünya sistemi, objektif temelleri bakımından proleter devrim için bir bütün olarak uygulanmış bulunmaktaydı. Ne var ki, deneyimin de ortaya koyduğu gibi ve eşitsiz gelişmenin bir sonucu olarak, proleter devrime başlamanın siyasal olanakları ile, onu sosyalist kuruluş halinde devam ettirmenin iktisadi-kültürel olanakları, kapitalist dünya zincirinin farklı halkalarında büyük dengesizlikler gösterebilmektedir. Eşitsiz gelişme yasası kendini, sosyalist kuruluş için gerekli maddi ve kültürel olanakların büyük ölçüde gelişmiş kapitalist ülkelerde birikmelerinde; emperyalist zincirin parçalanarak iktidarın ele geçirilmesi olanaklarının ise, daha çok geri ya da nispeten geri kapitalist ülkelerde oluşmasında ortaya koymaktadır. Bu ayırım mutlak olmamakla birlikte, 20. yüzyıl deneyiminin yaygın olarak kantladığı bir eğilimdir.

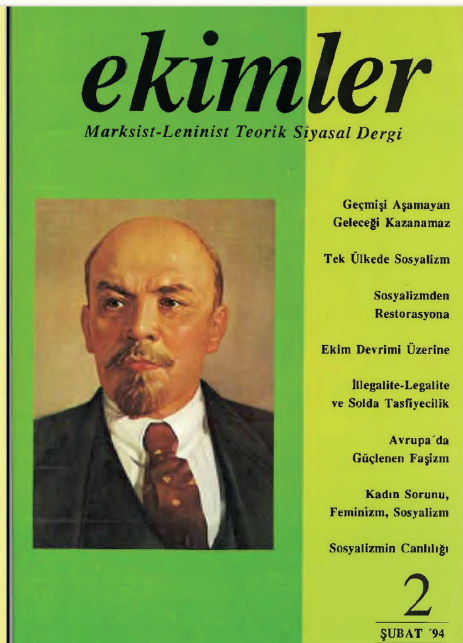
Bu eğilimi kapitalist dünya sisteminin bütünsel yapısından ve emperyalist niteliğinden ayrı düşünmek olanaksızdır. Kapitalist gelişmeyi erken bir tarihte yaşayan, sömürgeciliğin ve emperyalist egemenliğin tüm olanaklarını sonuna kadar kullanan ileri kapitalist ülkeler, bu sayede insanlığın bugün ulaştığı maddi ve kültürel zenginliği büyük bir bölümüyle kendi tekellerinde bulundurmaktadırlar. Tam da bu sayede, kendi işçi sınıflarını yoldan çıkarabilmeyi, buna rağmen seyrekle de olsa kaçınılmaz bir biçimde gündeme gelen devrimci bunalımları ise, yine bu tarihsel avantajların yardımıyla nispeten daha kolay atlatabilmeyi başarabildiler bugüne kadar. Kapitalist hiyerarşinin daha alt sıralarındaki ülkeler ise, sistemin genel çelişkilerinin yığılıp yoğunlaştığı, bu temel üzerinde devrimci olanakların çoğaldığı, öte yandan devrimci bunalımları atlamanın ileri kapitalist ülkeler kadar kolay olmadığı halkaları oluştura geldiler. Bugüne kadarki hemen tüm başarılı devrimler ve sosyalizme geçiş deneyimleri bu tür ülkelerde yaşandı. Dünya devriminin somut tarihsel gelişme seyrinden çıkan bu "ters" durum, gerçekte, "sosyalizmin sorunları"nın da genel tarihsel temelidir. Sosyalist kuruluş deneyimlerinin karşı karşıya kaldığı tüm temel sorunlar, son tahlilde, bu zemin üzerinde kavranabilir.

İktidarı ele geçirme koşulları ve olanakları ile sosyalist inşa koşulları ve

olanakları arasındaki bu çelişki, özünde proleter devrimin enternasyonal karakterinden doğmaktadır. Proleter devrimi, yalnızca iktidarın ele geçirilmesini olanaklı kılabilecek koşulların oluşması ("zayıf halka") yönünden değil, sosyalist inşa bakımından da belli bir ülkenin sınırları içine sığmaz. Normalde bu çelişkinin sağlıklı çözümü de enternasyonal planda bulunabilir. Siyasal olanaklarının yoğunluğu ile devrimlerini başarıya ulaştıran ülke ya da ülkeler, bu sayede, ekonomik olanakları yönünden kuvvetli fakat siyasal olanakları yönünden nispeten zayıf ülke ya da ülkeleri devrime yöneltmeyi başarabilselerdi, bu çelişki önemli bir sorun olmaktan çıkardı. Ekim Devrimi Avrupa devrimini başlatmış olsaydı, Rusya Almanya'yı ileriye, muzaffer bir proleter devrime çekmeyi başarabilseydi, tarih çok başka türlü yaşanabilir, şimdi tartışılan "sorunlar" çok büyük bir bölümüyle sorun olmaktan çıkmış olurdu, büyük bir ihtimalle.

Ne var ki tarih kendi seyrini izlemiştir. Bu seyir, genel devrimci bunalımların nispeten uzun aralıklarla gelebildiğini, zincirin ancak zayıf halkalardan kırılabildiğini, fakat bu kırılışın zincirleme sonuçlara sanıldığı kadar kolay yol açmadığını, yerel bunalımlarla yaşanan kırılmaların ise uzun aralıklarla gerçekleştiğini göstermiş bulunmaktadır. Söz konusu çelişkiye uluslararası planda çözüm bulamamak, gerçekleşmiş devrimlerin ve yaşanmış sosyalizm denemelerinin en büyük açmazı olageldi. Zayıf halka olmak niteliği ile iktidarın ele geçirilmesi için gerekli toplumsal-siyasal güçleri yaratabilen bir ülke, devrim uluslararası bir gelişme gösteremezse eğer, geri maddi koşullar temeli üzerinde sosyalist kuruluşu gerçekleştirmede kaçınılmaz olarak ve olağanüstü ölçülerde zorlanacaktır. Ekim Devrimi sonrasında Rusya'da olan budur. Zorlanmanın kendisi ile onun kaçınılmaz bir biçimde beslediği zorlamalar, bir ara-

da, bir kez daha "sosyalizmin sorunları"nın sökün ettiği zemini oluşturmuşlardır.

Sosyalizme geçiş sorununun öncelikle tek bir ülkede gündeme gelmesi tarihin sergilemiş bulunduğu objektif bir gerçekliktir. Bu, emperyalizm koşulları içinde teorik bakımdan anlaşılır bir durumdur. Fakat bu objektif gerçeğin, tek ülkede sosyalizmin nihai zafere ulaşabileceği, tüm toplumsal ve siyasal sonuçlarına varabileceği "teori"siyle bir ilgisi yoktur. Bu ikincisi teorik olarak gerici ve milliyetçi bir ütopyadır. Bugüne kadarki tarihsel deneyimler de buna ilişkin inançları fazlasıyla boşa çıkarmıştır. Mevcut tarihsel deneyim, daha şimdiden, sosyalizmin yerel düzeylerde gündeme gelebileceğini, dahası, tarihin işleyiş diyalektiğinin de normalde böyle seyrettiğini, fakat öte yandan, onun ancak evrensel bir çerçevede tüm sonuçlarına ulaşabileceğini ve böylece kesin zafer kazanabileceğini göstermiş bulunmaktadır.

Deneyimin bu ikili yönü bir arada gerçekte marksist-leninist teorinin bir doğrulanmasıdır. Teori, Lenin'in şahsında ulaştığı gelişme düzeyinde, hem sosyalizme geçişin öncelikle bir ya da birkaç ülkede gündeme gelebileceğini, ve hem de, onun tam ve gelişmiş biçimini ancak evrensel bir çerçevede içinde kazanabileceğini öngörmüştür. Birinci öngörü **olumlu yönden** doğrularak sosyalizme geçiş sürecini başlatan ülkeler, bunu ulusal çerçevede yaşamayı bir zorunluluk olmaktan çıkarıp bir tercihe dönüştürme eğilimi gösterdikleri ölçüde, -ki kuşkusuz bu tercihin bir toplumsal mantığı vardır-, karşı karşıya kaldıkları sorunlarla ve yaşadıkları tarihsel akıbetle, ikinci öngörü **olumsuz yönden** doğrulamış oldular.

İlk gelişme aşamasında ulusal oluşma ve ulusal devletlerin kuruluşuna yol açan kapitalizm, bu çerçevede sağladığı gelişmeyle, bu kez tersinden, bu çerçeveyi parçalayan bir eğilim gösterir. Ulusal çitleri yıkar, uluslar arasında sayısız

ilişkileri her alanda geliştirir ve çoğaltır. Sermayenin uluslararasılaşması temelinde, genel olarak iktisadi yaşamın, siyasetin, kültürün, bilimin vb. uluslararası birliği oluşur. Ulusal yalnızlığın ve tecrit edilmişliğin yerini, ulusların çok yönlü ilişkileri ve evrensel karşılıklı bağımlılıkları alır. Lenin, kapitalizmin emperyalizm aşamasına egemen olan bu eğilimi, "olgunlaşmış olan ve sosyalist bir topluma dönüşmeye doğru yolalan kapitalizmin niteliği" olarak tanımlar.

Kapitalizmin yarattığı temeller üzerinde ve ondan daha ileri ve yüksek bir uygarlık olarak sosyalizm, asıl anlamını ve gerçek sonuçlarını ancak bu evrensel çerçevede içinde bulabilir. Kapitalizmin yarattığından daha dar çerçeveler içine sıkışıp kalarak değil. Eşitsiz gelişmenin bir sonucu olarak proleter devrimin ve dolayısıyla sosyalizme geçişin öncelikle en zayıf halkalardan gündeme gelmesi, bu gerçeği değiştirmez. Tarihin tersliklerinden doğan bu zorunluluk, yalnızca, proleter devrimin kendi gerçek çerçevesini (evrensel zemini) bulana kadar tek tek ülkelerdeki sosyalist kuruluşun bir dizi sorunla karşılaşacağını gösterir. Teori bu sorunları içermeli ve deneyimlerin de yardımıyla onlara uygun çözümler bulabilmelidir.

Ne var ki, bu sorunlara en uygun çözümler bulmak zorunluluğu ile, bu sorunları ortaya çıkaran dar çerçeveyi kendi içinde amaçlaştırmak farklı şeylerdir. Bugüne kadarki deneyimlerle yaşanan birincisi (sosyalizme geçişin yerel düzeyde gündeme gelmesi), gelecekte de karşımıza çıkacaktır. Fakat ikincisi (bunu kendi içinde amaçlaştırmak), yalnızca birinci durumun yan ürünü olarak ortaya çıkan bir bozulmayı ve sapmayı ifade eder. Bu sapmaya düşüldüğü ölçüde, sosyalizmin yerel olmaktan kurtulamadığı sürece kaçınılmaz olarak yüzyüze kalacağı gerçek sorunlarına, bu sorunlara uygun düşen isabetli çözümler getirmek de o ölçüde güçleşecektir. Geçmiş sosyalizm deneyimlerinin değerlendirilmesinde bu nokta özellikle kritik bir önem taşır. Sosyalizme geçiş sorunuyla öncelikle yüzyüze kalan ülke proletaryası, eğer mevcut ve gelecekteki kazanımlarını kalıcılaştırmak istiyorsa, kendi devriminin kaderini hiçbir biçimde uluslararası devrimin kaderinden koparmamalı, dahası ona tabi kılmalıdır. Geride kalan dönemin kavranması gereken temel derslerden biridir bu. Bunun gözden kaçırıldığı yerde, proleter enternasyonalizmi zaafa uğrar, "ulusal sosyalizm" in yolu açılır. Bu ise bozulma ve yozlaşma süreçlerinden geçerek, sonunda kapitalizme varır.

Sosyalizmin Tarihsel Sorunlarına Giriş'ten...

(*Ekimler*, Sayı:1, Mart 1992, s.16-26)

Glasgow zirvesi, iklim sorunu ve uygarlığın geleceği

A. Engin Yılmaz

Adeta kontrolden çıkmış krizlerin peş peşe sıralandığı bugünün dünyasında insanlık, dönülemez noktalara doğru hızla ilerleyen bir iklim kriziyle de karşı karşıya. Bilim insanları bu felaketi durdurmak için kapitalist hükümetleri daha ciddi önlemler almaya ikna etmeye çalışıyorlar. Aksi halde gezegen üzerindeki canlı yaşam varoluşsal tehditle yüz yüze kalacak.

Geçtiğimiz günlerde, dünyayı "daha iyi ve daha güvenli bir yer haline getirmek" iddiasıyla "İnsanlar, Dünya ve Refah" şiarı altında, Roma'daki G20 toplantısında bir araya gelen "küresel çete"nin önden duyurdukları ve büyük beklentiler yarattıkları "büyük planlar"ı ise boş çıktı. "İklim değişikliğinin yarattığı varoluşsal tehditle mücadele etmeye kararlıyız" diyenler, iklimin korunması için somut hedefler üzerinde anlaşamadılar. Karbondioksit nötrlüğü ve kömürle çalışan elektrik üretiminden aşamalı olarak çıkış için de net bir hedef tarih belirlemediler. Dolayısıyla da Glasgow'daki Dünya İklim Konferansı'na umut edilen "güçlü mesaj"ı veremediler.

Ünlü Alman iklim uzmanı Mojib Latif, G20 zirvesinden sonra karamsarlığını, "Dünyanın iklim değişikliğiyle mücadele etmeyi reddettiğini hissediyorum" sözleriyle ifade edip, "Glasgow'da olumlu bir sonuç için çok az ümidim var" derken, tümüyle haklıydı. Kimi iklim uzmanları ise, "Unutmamalıyız, bu 26. Dünya İklim Konferansı. Çeyrek yüzyılı aşkın bir süredir birlikte oturuyorlar ve gerçekten hiçbir şey başaramadılar" gerçeğine dikkat çekiyorlar. 1992'de 190'dan fazla ülke Rio de Janeiro'da (Brezilya) Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesini (UNFCCC) kabul etti. Fosil yakıt tüketiminin küresel ısınmanın temel sebepleri arasında olduğu ve bunun sınırlandırılması, zamanla da bundan çıkılması gerektiği kabul edilmesine rağmen aradan geçen yaklaşık 30 yılda fosil yakıt tüketimi artmaya devam etti. Bugüne kadarki zirveler oyalama ve aldatmadan başka hiçbir işe yaramadı. Şimdi de "Yine güzel sözler olacak, ancak somut önlemler üzerinde hiçbir şeye karar verilmeyecek" düşüncesi, genel kabul görüyor. G20 zirvesinde doğrulanmış bu gerçek, Glasgow üzerinden de doğrulanmış olacak.

G20'nin bittiği aynı gün başlayan Glasgow'daki İklim Konferansı COP26,

daha fazla iklim koruması için yaşamsal çağrılarla ve küresel ısınmanın ölümcül sonuçları hakkında acil uyarılarla başladı. Devlet ve hükümet başkanları, iki hafta boyunca Glasgow'da kömür, petrol ve gazın yakılmasından kaynaklanan emisyonların en kısa sürede nasıl azaltılabileceğini ve böylece iklimin, çevrenin ve gelecek nesillerin nasıl korunabileceğini tartışıp, "çözüm" arayacaklar. Zira dünya, "uyur gezer şekilde felakete gidiyor". Geçen yüzyılın başından bu yana, dünyanın ortalama sıcaklığı yaklaşık 1,1 santigrat derece arttı ve dünya son zamanlarda daha hızlı ısınıyor. 1970'den beri sıcaklığın her on yılda bir ortalama 0,18 santigrat derece arttığını mevcut IPCC raporları da destekliyor. Dünya İklim Raporu'na göre 21. yüzyılın ilk yirmi yılında (2001 ile 2020) küresel yüzey sıcaklığı, 1850 ile 1900 arasındakinden 0,99 santigrat derece daha yüksek oldu. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli, hazırladığı raporda beş farklı gelecek senaryosu sunuyor. En iyimser olanı, Paris'te kararlaştırılan 1,5 derecelik ısınma sınırına uymanın başarılabileceği. En karanlık senaryo ise gezegenimiz 21. yüzyılın sonunda yaklaşık 4,7 santigrat derece ısınacak olması. Bu, uygarlığı uçurumun eşiğine getirecek.

Birleşmiş Milletler iklim şefi Patricia Espinosa, pazar günkü genel kurul toplantısından önce iklime zarar veren sera gazları salmaya devam edersek bunun

"kendi yok oluşümüze yatırım yapmak" anlamına geldiğini söyledi. "Ya 1,5 derecelik hedefe ulaşmak için emisyonlarda hızlı ve büyük ölçekli bir azalmaya odaklanıyoruz. Ya da insanlığın bu gezegende kasvetli bir gelecekle karşı karşıya olduğunu kabul ediyoruz" dedi. Yakın zamanda COP26 zirvesi başkanlığına seçilen Alok Sharma ise, "Bu COP, 1,5 dereceyi mümkün olduğunca korumak için son büyük umudumuz. Bu uluslararası konferans bunu sağlamalı," açıklamasında bulundu. Yazık ki bunun başarılmayacağı da görülecek.

G20, Roma'da ısınmayı mümkünse 1,5 derece ile sınırlamak için çalışmayı kabul etmişti. Ancak bunu nasıl başarmak istedikleri belirsizliğini koruyor. Öte yanda Paris Anlaşması'na göre, ülkelerin Glasgow Konferansı'ndan önce iyileştirilmiş iklim koruma planlarını sunmaları gerekiyordu. Ülkelerin ezici çoğunluğu bunu yapmadı. Uzmanlar, bu gidişle dünyanın 2100 yılına kadar yaklaşık 2,7 derece ısınacağını belirtiyor. Nitekim İngiltere Başbakanı Johnson, pazartesi günü yaptığı açıklamada "Kıyamet saatinde gece yarısına bir dakika kaldı" demek ve "kıyamet günü makinesini" durdurmanın olasılığına işaret etmektedir. Oysa G20 ülkelerinden biri olarak İngiltere'nin de "kıyamet günü"nde özel bir sorumluluğu var. Zira bu ülkeler zararlı sera gazlarının yüzde 80'inden sorumludurlar.

Özetle, 29 yıl süresince yapılan uluslararası toplantılarda kapitalist hükümetler hep başarısız oldular ve boş vaatlerde bulunarak, bilinçlice dünyayı felakete sürüklemeye devam ettiler. Glasgow'daki konferans da bundan farklı olmayacaktır.

"KELİMENİN TAM ANLAMıyla UÇURUMUN KENARINDAYIZ"

2021'e aşırı sıcaklık, kuraklık, orman yangınları, sel, şiddetli yağmur ve fırtınalar damgasını vurdu. Birçok insan her şeyini kaybetti, birçok insan da hayatını... Bu olaylar, iklim araştırmacılarının on yıllardan beridir geleceğini duyurduğu felaketlerin bir kez daha doğrulanması oldu. Aşırı hava koşulları insanlığın yeni normal haline gelmiş durumda ve tehdit giderek büyüyüp yaklaşmakta. Gezegenin her köşesine yıkım, ölüm ve korku yayan bu yılın korkunç sel ve yangınları, IPCC'nin otuz yılı aşkın bir süredir uyardığı felaketlerdi. Fakat kapitalist hükümetler hemen hemen hiçbir şey yapmadılar. Raporda yer alan bilgilere göre Glasgow'daki COP26 iklim konferansında kapitalist hükümetler, iklim bilimcilerin iklimi istikrara kavuşturmak için saptadıkları emisyon azaltma, sıcaklığı 1,5 derecede tutma gibi hedeflerini tuttursalar bile, insanlığın yine de korkunç felaketlerle karşı karşıya kalacağı belirtiliyor.

Bunların bazıları şöyle sıralanıyor: Pa-

ris'te belirlenen 1,5 derece ısınma hedefi aşılabacaktır. Küresel ortalama yüzey sıcaklığı muhtemelen 2041 ve 2060 yılları arasında (sanayi öncesi döneme kıyasla) 1,6 derece artacak. Karadaki sıcaklığın deniz yüzeyinden daha hızlı (1,4 ila 1,7 kat daha hızlı) artacağı kesin kabul ediliyor. Kuzey Kutbu'nun küresel ortalamadan daha hızlı (büyük olasılıkla iki katından daha hızlı) ısınmaya devam edeceği de neredeyse kesin. Karada, daha önce on yılda bir meydana gelen ısı dalgaları on yılda dört kez, daha önce yalnızca elli yılda bir meydana gelen ısı dalgaları aynı dönemde neredeyse dokuz kez meydana gelecek. Kuraklıklar da 1850-1900 dönemine kıyasla Asya hariç tüm kıtalardaki bazı bölgelerde daha da şiddetlenecek. 21. yüzyılın geri kalanında okyanus ısınmasının 1971 ile 2018 arasındakinden iki ila dört kat daha güçlü olması bekleniyor. Dağlardaki ve Grönland'daki buzulların on yıllarca erimeye devam edeceği neredeyse kesin ve Antarktika'nın da erimeye devam etmesi muhtemel. Ayrıca, 21. yüzyılda deniz seviyesinin 1995-2014 dönemine göre 0,28 ila 0,55 metre yükseleceğinin de neredeyse kesin olduğu söyleniyor.

EMİSYONLARI AZALTMAK SERMAYEDARLARIN ÇIKARLARINA TERSTİR

IPCC'nin raporuna göre, 2050 yılına kadar net sıfır CO₂ emisyonu elde etmek, 2030'dan önce küresel emisyonlarda %59'luk bir azalmayı gerektirecektir. Sera gazı emisyonlarının %80'i fosil yakıtların kullanımından kaynaklanmaktadır ve bu kaynaklar, hala insanlığın enerji ihtiyacının %84'ünü karşılamaktadır. İnşası yavaşlamayan fosil altyapılar (madenler, boru hatları, rafineriler, gaz terminalleri, enerji santralleri vb.), yaklaşık 40 yıldır sermayenin büyük yatırımlar yaptığı devasa ölçekli tesislerdir. Kapitalistlerin bu yatırımlardan vazgeçmesi, kömür, petrol ve doğalgaz rezervlerini toprakta bırakmaları mümkün görünmüyor. Son 26 yılın küresel emisyonların yüzde 71'inden 100 fosil yakıt şirketinin sorumlu olduğu biliniyor. Buna, dünya bankalarının Paris Anlaşması'ndan bu yana 1,9 trilyon dolarlık fosil yakıt yatırımı yaptığı da eklendiğinde, kapitalistlerin zirvelerde sadece emekçileri aldatmak için bir araya gelip, gevezelik yaptıkları anlaşılmaktadır. En fazla salım yapan ülkeler listesinin 15'inci sırasında yer alan Türkiye de kömür üretimini artırmaya, kömürlü termik santrallere yatırımı desteklemeye devam etmektedir.

Karbon salımının başlıca sorumlusu emperyalist kapitalist sistem ve çok uluslu kapitalist tekellerdir. Yılda dört milyar altı yüz milyon galon petrol kullanmakla

büyük bir karbon salımına neden olan ABD'dir. Genel planda da her gün 100 milyon varil petrolün tüketilmekte olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla fosil yakıtlarla servetlerine servet katanların çıkarları emisyonları azaltmak, giderek sınırlamakla bağdaşmaz. Bu durumda söz konusu önlemlerin kapitalistlerce alınması da beklenemez. Gerekli önlemlerin alınmaması durumunda ise, küresel ısınmanın 2100 yılına kadar 3 dereceyi aşacağı bilim insanlarıncaya döne döne uyarılara konu ediliyor. Sıcaklığın bu derece yükseleceği düşüncesi ise uygarlığın geleceğini sorgulamaya yol açmış bulunmaktadır.

KAPİTALİST SİSTEM SORUNUN SADECE KAYNAĞI DEĞİL, AŞILMASININ DA ENGELİDİR

Kapitalizm, doğası gereği yıkıcı bir sistemdir ve dolayısıyla da hemen her şeyi yıkararak ilerlemektedir. Yüzyıllardan beri emeği ve doğayı hiçbir kural ve ölçü tanımadan hoyratça sömürüp yağmalayan kapitalizm, büyük yıkımlar yaratmış bulunmaktadır. Son on yıllar içinde ise bunun en dehşetli ve tehdit edici boyutları vardır. Geline aşamada bunun belli sınırlara dayandığı ise bilim insanlarıncaya kanıtlanmaktadır. Bu sınırların zorlanması-aşılması durumunda, doğanın milyonlarca yıl içinde oturmuş dengesi geri dönülemez biçimde bozulacağı gibi, bir bütün olarak canlı yaşam da yok olma akıbetiyle karşı karşıya kalacaktır. Bu tehdit ve tehlike, artık çok açık bir olgudur. Çevre kirliliği, ozon tabakası, sera etkisi, küresel ısınma, beraberinde artan aşırı hava olayları ve felakete dönüşen sonuçları, yenilenemez kaynakların hızlı tüketimi, biyo-çeşitlilikte fakirleşme, bitki ve hayvan türlerinin kayboluşu, denizlerdeki büyük kirlenme vb. bunun göstergeleridir.

Kapitalizm bir sistem olarak artık sadece insanlık için değil, gezegenimizin doğal dengesi ve dolayısıyla tüm canlılar dünyası için de bir tehdit haline gelmiştir. İşsizlik, eşitsizlik, açlık, yoksulluk, salgın hastalıklar, mülteci krizi, çevre sorunları, iklim değişikliği ve daha birçok kötülüğün temelinde kapitalist sistem bulunmaktadır. Kapitalist tekeller gıdayı, suyu, havayı kirliletmekte, yenilenemez kaynakları tüketmekte, her şeyi metalaştırarak sermayelerini büyütme için çırpınmaktadır. Dünyayı, insanlığın geleceğini elinde tutan küresel bir "çete" yönetmektedir. Onları servetlerini büyütme için başka hiçbir şey, hele de insanlığın ve doğanın geleceği hiç ilgilendirmemektedir. İnsan ve doğa, onlar için sermaye ürettikçe anlamlıdır. Bu insanlık dışı durum, kapitalizm aşılmadığı sürece devam edecektir.

İklim Zirvesi'nde sözde "kömüre veda ittifakı"!

Küresel ısınmanın ölümcül sonuçlarına karşı daha fazla iklim korunması çağrılarıyla başlayan Glasgow'daki Dünya İklim Zirvesi (COP26) kapitalist tekeller ve onların devletleri arasındaki rekabet savaşlarının kurbanı oldu.

1992'de 190'dan fazla ülke; Rio de Janeiro'da (Brezilya) Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne (UNFCCC) imza atarak fosil yakıt tüketiminin küresel ısınmanın temel sebepleri arasında olduğunu ve bunun sınırlandırılması için anlaşma yapılması gerektiğini kabul etmişti. Aradan geçen yaklaşık 30 yılda fosil yakıt tüketiminin sınırlandırılması bir yana doğanın yıkımı devam etti. 2019 yılında da dünya elektriğinin yaklaşık %37'si kömür yoluyla üretildi. Bugüne kadarki zirvelerde olduğu gibi Glasgow'daki zirvede de durum değişmedi.

Küresel ısınmayı 2 derece altında tutmak ve ideal olarak da 1,5 dereceyi aşmamak için 2015 yılında Paris Anlaşması, kapitalist devletler tarafından imzalanmıştı. Bir temenniden öte bağlayıcılığı olmayan bu anlaşmadan sonra da imzacı devletler, belirlenen hedeflere ters düşecek oranlarda fosil yakıtları kullanmaya ve ormanları yok etmeye devam ettiler/ediyorlar.

Kapitalist devletlerin doğaya karşı sürdürdükleri yıkıcı eylemlerinin sonucu olarak son 10 yılda gezegenin ortalama sıcaklığı, geçen 10 yılda kayıtlara geçen en yüksek sıcaklığın üstüne daha şimdiden çıkmış bulunmaktadır.

"KÖMÜRE VEDA İTTİFAKI" NDA KİMLER YOK?

Glasgow'daki Dünya İklim Zirvesi'nde de de -bugüne kadarki zirvelere benzer biçimde- temennilerin ve ikiyüzlü kararların ötesinde bir anlam ifade

etmeyen sonuçlar çıktı. Fosil yakıtlarla ilgili olarak alınan karar burjuva medya tarafından da trajikomik bir başlıkla kamuoyuna duyuruldu. "İklim Zirvesi'nde kömüre veda ittifakı kuruldu" başlığını "kömürü en çok tüketenler ittifaka katılmadı" ifadeleri tamamladı. İri puntolarla verilen haberlerin içeriğinde bu çelişkiye dair şu ifadeler yer aldı:

"İklim Zirvesi'nde iklim değişikliğinin en önemli kaynağı olan kömür kullanımına son verilmesi için ittifak oluşturuldu. Kömüre en bağımlı ABD, Çin, Hindistan ve Avustralya gibi ülkeler ise ittifaka katılmadı."

Dünya ekonomisinin önemli bir çoğunluğunda payı bulunan ABD, Çin, Hindistan ve Avustralya gibi devletlerin bağlayıcılığı olmayan bir ittifaka bile taraf olmamaları, alınan tavsiye kararının kağıt üzerinde kalacağını gösteriyor. Durum böyleyken, İngiltere'nin Ticaret ve İşletmelerden Sorumlu Bakanı Kwasi Kwarteng, olmayan bir şeyi "ittifak" ve "uzlaş" olarak pazarlayıp bunu bir "dönüm noktası" olarak lanse ederek "Kömürün sonu görüldü" diye sundu. Bu, emperyalist kapitalist düzenin iklim krizi konusundaki aczinin bir ifadesi olmakla kalmadı; bunun da ötesinde, halkları aldatmaya yönelik bir sahtekarlık örneği oldu.

Gezegeni tehdit eden kapitalistlerden ve onların sözcülüğünü yapan devlet başkanları ya da hükümet temsilcilerinden, iklim krizine çözüm üretmelerini beklememek gerektiği ortadadır. Kapitalizmin derinleştirdiği açlık, yoksulluk, eşitsizlik, savaşlar, mülteci krizleri gibi yaşamsal önemdeki iklim krizinin çözümünün de tek yolu, sermaye iktidarlarını alaşağı ederek, insana ve doğaya dost, sömürsüz, sınıfsız bir düzen kurmaktır.

Sudan'da generallerin darbe sevdası

Sudan'da ordu 25 Ekim'de darbe yaparak, yönetime el koydu. Başbakan Abdullah Hamduk ve geçiş hükümetinin bakanları gözaltına alındı. Başkent Hartum'daki Uluslararası Havalimanı uçuşlara kapatıldı. İnternet ve telefon gibi iletişim araçlarının erişimi devre dışı bırakıldı. Sudan Egemenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Abdülfettah el-Burhan, Konsey'in ve geçiş hükümetinin feshedildiğini ve olağanüstü hal ilan edildiğini açıkladı. Seçimlerin Temmuz 2023'te yapılacağını ve Sudan'ın imzaladığı uluslararası anlaşmalara sadık olduğunu duyurdu.

SUDAN'IN CUNTALARLA DOLU BİR TARİHİ

44 milyon nüfusu olan Sudan, 1.886.068 kilometrekarelik yüzölçümüyle Afrika kıtasının en geniş topraklarına sahip üçüncü büyük ülkesidir. Doğal kaynaklar açısından zengindir. Kızıl Deniz'e kıyısı olan ülke, petrol yataklarının yanı sıra, Nil Nehri'nin geçtiği bölgelerde verimli topraklara sahiptir.

Sudan, yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynakları nedeniyle, Osmanlıların 64 yıllık (1821-1898) işgali de dahil, tarih boyunca sömürgecilerin ve talancıların istilaları ile karşılaştı. 1956 yılında, 50 yıldan fazla süren İngiltere sömürgeciliğine karşı bağımsızlığını elde etti. Bağımsızlıktan sonra da ülke iç savaşlar, katliamlar ve askeri darbelerle çalkalandı. Zira emperyalistler ve yerli işbirlikçiler 1956'dan sonra ülkedeki etnik ve dini ayrılıkları kışkırtmaktan, askeri darbeleri ve iç çatışmaları körüklemekten bir an olsun geri durmadılar. Afrika kökenli Hıristiyanlarla Arap asıllı Müslüman çoğunluk arasında yaşanan iç çatışmalar ve iç savaşlar, on binlerce insanın hayatına mal oldu.

Bağımsızlığını kazandıktan sonra Sudan'da bugüne kadar "başarılı/başarısız" tam 15 darbe oldu. Ülke tarihinin başarısız ilk darbe kalkışması, Haziran 1957'de, İsmail Kibeyda liderliğindeki bir grup subay ve askeri öğrencinin Ezheri'yi devirme girişimi idi. Yönetimin devrildiği ilk darbe ise Kasım 1958'de gerçekleşti. Darbe, dönemin en büyük iki partisi olan Milli Ümmet Partisi ve Demokratik Birlik Partisi'nin koalisyonundan oluşan seçilmiş hükümete karşı Korgeneral İbrahim Abbud tarafından gerçekleştirildi. Ülkeyi

7 yıl boyunca yöneten Abbud, 1964'te halk ayaklanması ile devrildi. Ardından yapılan seçimle işbaşına gelen 'sivil' hükümet ancak 5 yıl kalabildi iktidarda.

1969'da Tuğgeneral Cafer Muhammed en-Numeyri, Komünist Partisi ve milliyetçi Arap partilerine bağlı bir grup subayla birlikte darbe yaparak iktidar koltuğuna oturdu. 1971 yılında kendisine karşı yapılan başarısız bir darbe ona konumunu daha da güçlendirme olanağı sağladı ve El Numeyri 1985 yılına kadar iktidarda kaldı. Sol ve sosyalist olma iddiası ile iktidara çöken Numeyri, daha sonra şeriatı benimsedi ve ülkeyi şeriatla yönetmeye çalıştı. Şeriatçı dayatmaların yol açtığı ve İkinci Sudan İç Savaşı olarak anılan iç savaş sırasında ülke dışında (ABD'de) iken, bir darbe sonucu iktidardan indirildi ve Mısır'a sürgüne gönderildi.

ÖMER EL BEŞİR DÖNEMİ

1989'da aralarında Ömer el Beşir'in de olduğu yeni bir askeri darbe gerçekleşti. İktidar, "Devrimci Komutanlar Konseyi"nin eline geçti. Konsey 1993'te Ömer el Beşir Başkan seçildikten sonra feshedildi. Böylece, "Devrimci" Ömer el Beşir tam 30 yıl boyunca ülkenin başına musallat oldu. Sözde devrimci El Beşir, önceli Numeyri gibi ülkeyi şeriatla yönetmeye kalktı. Hıristiyanlara savaş açtı ve tam bir soykırım yaşattı. 19 Aralık 2018'de açlık, yoksulluk, baskı ve iç sava-

şın yol açtığı kitlesel gösteriler, Ömer el Beşir rejimine karşı eylemlere dönüştü. Ömer el Beşir, 11 Nisan 2019'da kendisine karşı yapılan askeri bir darbe ile 30 yıllık iktidarından oldu ve tutuklandı. WikiLeaks belgeleri olarak bilinen belgelerde Ömer el Beşir'in, İngiltere'deki banka hesaplarında 9 milyar dolar parasının bulunduğu ortaya çıktı. Söz konusu paranın akıbeti halen belli değil.

Sudan'da El Beşir'in devrilmesinden sonra iki kez, asker ve sivillerden oluşan Konsey hükümetleri kuruldu. Kurulan ikinci Konsey Hükümeti bu son darbeyle devrildi. Kendilerini "ulusun kurtarıcısı" olduklarını iddia eden darbeciler, ülkeyi seçime kadar "bağımsız" bir hükümetin yöneteceğini, sivil yönetim seçilinceye kadar ordunun demokrasiye geçiş sürecini yönetmeyi sürdüreceğini açıkladılar.

Darbeye karşı protesto gösterilerinde ise en az 10 gösterici katledildi. Tutuklanan Başbakan ise protesto ve "dış baskılar" sonucu bir süre sonra serbest bırakıldı.

YENİ DARBECİLER EL BEŞİR'İN İZİNDELER

Sudan'ın sıkıntılı ekonomisi büyük ölçüde ordunun denetimi altındadır. Petrol üretimi, tarım, inşaat şirketleri, mobil iletişim ve elektronik ithalatının tümü, "Askeri Sanayi Şirketi"nin kontrolüne tabidir. Buralardan elde edilen kazanç seçkin generallerin kasalarına akmaktadır. Orduya

ait olduğu bilinen 200'ü aşkın şirketin yıllık gelirleri iki milyar dolar olarak tahmin edilmektedir.

2021 yılının başında, geçici konseyin Başbakanı Abdullah Hamduk, orduyu "sivil işleri Maliye Bakanlığı'na devretmeye" ikna ettiğini açıklamıştı. Yani generaller en önemli gelir kaynaklarından "vazgeçeceklerdi". Planlandığı gibi 2023'te "sivil" bir hükümet seçilecek olursa, Sudan subayları gelir kaynaklarından en önemlisini kaybedeceklerdi.

Bu duruma Sudan'ın generalleri ve derin devleti sessiz kalamazdı. Geçici hükümette yer alan, derin devletin ve ordunun merkezi figürlerinden biri olan ve darbe sırasında kendisini görünmez kılan, "Hemeti" olarak da bilinen General Muhammed Dagalo da bu duruma sessiz kalamazdı, kalmadı.

Darbe karşıtı gösterileri bastırmakla görevli Dagalo, göstericilere karşı kullanılan paramiliter Hızlı Destek Güçleri'ne (RSF) komuta ediyor. Hızlı Destek Güçleri, Ömer el Beşir döneminde kitle hareketlerini bastırmak için kurulmuştu. Hemeti lakaplı Dagalo'nun komuta ettiği bu paramiliter güçler, iç savaş sürecinde soykırım, kanlı katliam ve tecavüz gibi ciddi savaş suçlarıyla itham edilmişlerdi. Dagalo'nun Paramiliter Hızlı Destek Güçleri'nden binlercesi, Yemen ve Libya'daki savaşlarda da kullanıldı ve hala kullanıldığı var sayılıyor.

"Tecrübeli, vicdansız, gaddar" ün-

vanlı Dagalo aynı zamanda Sudan'da en etkili kabilelerinden biri olan Rezigat kabilesinin de lideri. Yani derin devletin kabilesi şefi. Mevcut darbeye ön planda görünmese de Dagalo, Sudan'da devlet ve ordu içinde "en güçlü" kişi olarak kabul görüyor. Mısır, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri dahil, körfez şeyhleri ile güçlü bağlantıları var Dagalo'nun.

ABD ve bazı Avrupa ülkeleri Sudan'daki darbeyi "kınamakla" beraber, "Başbakan bırakılmazsa yardımları keseriz" açıklaması yaptılar. Başbakan bırakıldığına göre yardımların sürmesi, cuntacıların da resmen tanınması icap ediyor. Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan'ın olduğu gibi, ABD ve Avrupa'nın da artık Sudan'da yeni müttefikleri var.

SUDAN HALKI MÜCADELEYLE KAZANACAK

Darbe sonrasında başkent Hartum'da başlayan ve başka kentlere de yayılan protesto gösterilerine binlerce kişi katıldı. Hartum'da ve ülkenin diğer kentlerinde kadınların da yoğun katıldığı eylemlerde, yollara barikat kuran göstericiler, "Geçmişe dönmek bir seçenek değil" ve "Askeri yönetime hayır" gibi pankartlar taşıdılar, sloganlar haykırdılar. Merkez Bankası personeli greve gitti. Doktorların acil durumlar dışında, ülke genelinde askeri hastanelerde hizmet vermeyi reddettiği de gelen haberler arasında.

Asker ve paramiliter güçlerin, protestocuları tutuklamak için ev ev dolaştığı da bildiriliyor. Göstericilere saldırarak ateş açan "Hızlı Destek Güçleri" ve askerler en az 10 kişiyi katletmelerine rağmen, gösterilerin önünü alamadılar.

2018 Aralık'ından itibaren aylar süren protestoların ardından el Beşir devrilmişti. Geçen süre zarfında Sudanlılar önemli toplumsal, siyasal ve kültürel kazanımlar elde ettiler. Tüm yetersizliklerine karşın bu kazanımlar, her şeyden önce cuntacı dayatmalara karşı durmanın ve hem de esaret zincirlerinden kurtulmanın biricik yolunun işçi ve emekçilerin örgütlü direnmesinden geçtiğini gösteren somut örneklerdir.

Tüm saldırı ve baskılara rağmen Sudan halkının büyük bir çoğunluğu cuntacılar karşısındır ve onların "ulusun kurtarıcısı" yalanlarına asla inanmıyor. Diktatör El Beşir'in devrilmesi ve elde edilen kazanımlar elbette ki bir devrim olarak tanımlanamaz fakat bugünkü direnişlerin yolunu düzlediklerine kuşku yoktur. Sudan halkı, işçi ve emekçileri ayaklanmalar ve halk isyanları yolu ile defalarca diktatör devirme deneyimi elde ettiler. Bu deneyimlerle, bugün kendilerini "ulusun kurtarıcıları" olarak ilan eden cuntacıları da püskürtmeyi başaracaklardır.

Sudan'da milyonlar askeri darbeye karşı sokaklara çıktı

Sudan'da askeri darbeye karşı mücadele devam ediyor. Darbenin ardından başlayan eylemler, geçtiğimiz hafta cumartesi günü yapılan genel grev ve gösterilere milyonlarca kişinin katılımıyla yeni boyut kazandı. Olağanüstü hal koşullarına rağmen eylemlerin kitleselliği dikkat çekti.

Cumartesi gün boyu ve bazı bölgelerde gece de devam eden eylemler, Sudan halkının yeni bir askeri diktatörlüğe tahammülü olmadığını gösterdi. Sudan Profesyoneller Birliği ile Özgürlük ve Değişim Güçleri tarafından yapılan çağrıya geniş kitleler olumlu yanıt verdi. Başkent Hartum ve eyalet başkentleri başta olmak üzere onlarca kentte kepenklerin kapatıldığı ve kitlelerin alanlara çıktığı belirtildi. Bazı kentlerde gece barikatlar kuruldu. Yurtdışında yaşayan Sudanlılar da dünyanın farklı ülkelerinde onlarca kentte darbe karşıtı eylemler gerçekleştirdiler.

Darbe karşıtı güçler, sadece Hartum'da 4 milyon kişinin sokaklara çıktığını söylüyorlar. Darbeciler ise sayının abartıldığını iddia ediyorlar. Buna rağmen milyonlarca kişinin sokaklara çıktığı konusunda bir tartışma bulunmu-

yor. İnternet ve telefon bağlantılarının kesilmesine, köprülerin kapatılmasına rağmen grev ve gösterilere katılımın bu kadar yüksek olması, darbecilerin El Beşir partisinin İslamcı artıkları dışında kayda değer bir desteğe sahip olmadıklarını gösterdi.

Darbe karşıtı şiarlar yükselten milyonlar, askeri yönetimin kabul edilmeyeceğini, cunta şefi El Burhan'ın derhal yönetimi sivillere devretmesi gerektiğini dillendirdiler.

Bu tepki, darbeyle yıkılan hükümetin başarılı olması ya da geniş kitlelerin desteğini almasından kaynaklanmıyor. Kitlesel tepki, generallerin silah zoruyla yönetime el koyması ve devrik diktatör Ömer el Beşir artığı İslamcılara alan açma çabalarının kabul edilmeyeceğinin dile getirilişiydi.

Ülkenin dört bir yanında eylemler düzenlenirken kolluk kuvvetlerinin Um Derman'da göstericilere ateş açtığı, üç kişinin katledildiği, 100'ü aşkın kişinin ise yaralandığı bildirildi. Kolluk kuvvetleri gerçek mermi kullanmadıklarını iddia etse de Sudan Tabipleri Birliği, ölümlere gerçek mermilerin neden olduğunu belirtti.

Eylemleri Al Mayadeen kanalına değerlendiren Özgürlük ve Değişim Güçleri liderleri, askeri yönetimin kabul edilmeyeceğini, bu yönetimin Sudan tarihinin en kısa ömürlü diktatörlüğü olduğunu savundular. General El Burhan'la askeri konseyin derhal yönetimi sivillere devretmesi gerektiğini ifade eden muhalif liderler, generallerin mahkemeler önünde hesap vermesi gerektiğini de söylediler.

Kitlesel tepkiler askeri yönetimi şimdiden sıkıştırmış görünüyor. Um Derman dışındaki kentlerde kolluk kuvvetlerinin ihtiyatlı davrandığı belirtiliyor. Darbecilerin başı El Burhan'a ve askeri yönetime destek veren bazı kişiler, sokaklara çıkan gençlerin taleplerinin haklı olduğunu söylemek zorunda kaldılar. Ancak bu tür vaazların pek bir işe yaradığı, askeri yönetim karşıtı gösterilere katılanların çoğunun gençlerden oluşmasından da anlaşılıyor. Kitlesel mücadele bu kararlılıkla devam ederse -ki muhalifler kararlı olduklarını söylüyorlar- askeri yönetimin uzun süre ayakta kalabilmesi zor görünüyor.

Körfez şeyhlerinin Lübnan histerisi

E. Bahri

Orta çağ artığı Suudi Arabistan rejiminin başını çektiği Körfez şeyhleri takımı, son günlerde pervasızca Lübnan'ı hedef alan bir tutum içerisinde. Şeyh takımı Lübnanlı diplomatları sınır dışı edip Beyrut'taki büyükelçiliklerini çektiler. Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ayrıca Beyrut'taki büyükelçilik binasını satışa çıkardığını ilan etti. Bu küstahça tutumu, Umman Sultanlığı ile Katar dışındaki Körfez ülkelerinin tümü sergiledi. Katar'la Umman Sultanlığı, büyükelçilerini çekmediler ama yaptıkları resmi açıklamalarda, Suudi Arabistan'ın orta çağ artığı rejiminden yana tutum aldılar. Dikkat çeken, çoğu zaman "orta yol" tutturun Kuveyt'in de bu defa Suudilerin kuyruğuna takılmış olmasıdır.

Amerikancı Suudi kral, gerekçesini Lübnan'da bir süre önce kurulan hükümette Basın ve Halkla İlişkileri Bakanı olan Georg Kardahi'nin eski bir açıklamasına dayandırdı. Kardahi, bakan olmadan önce yaptığı bir açıklamada, Suudi Arabistan'la suç ortaklarının Yemen'e savaş açmasını eleştiriyor. Suudi Arabistan ve BAE ile birlikte Yemen'e saldıranların insanlığa karşı işledikleri suçlara dikkat çeken Kardahi, bu saldırıya karşı direnen Ansarullah (Husiler) örgütü ile müttefiklerinin ise, ülkelerini ve topraklarını savunmak için savaştıklarını belirtiyor.

***

Kardahi'nin bakan olmadan önce yaptığı açıklamayı gündeme taşıyan Körfez şeyhleri medyası krizi tetikledi. Açıklamayı bahane eden yozlaşmış Amerikancı Suud krallığı Lübnan hükümetine küstahça bir dayatmada bulunarak, Bakan'ın görevden alınmasını istedi. Sözlerinin arkasında duran Kardahi ise, şeyh takımının dayatmalarına rağmen istifa etmedi. Suudi rejimiyle ilişkileri sürdürmek isteyen Lübnan hükümeti, dayatmaların yerine getirilmesinin mümkün olmadığını beyan etti. Suudilere çağrı yaparak sorunların diyalog yoluyla çözülebileceğini savundu.

Körfez'in şeyh takımı el Suud rejiminin safında yer alınca, kral küstahlık çitasını yükseltti. Artık meselenin Kardahi'nin istifa etmesi ya da görevden alınması olmadığını, Hizbullah'ın Lübnan'daki etkisinin kırılmasının şart olduğunu vazetmeye başladı. Bu koroya Lübnan'daki el Suud güdümlü parti ve gruplar da katıldı-

lar. Buna karşın El Suud işbirlikçileri Hizbullah'ın Lübnan'ın siyasal arenasından silinmesinin mümkün olmadığını biliyor. Zira açık ara farkla Lübnan'ın en etkili, en dinamik hareketidir söz konusu olan.

El Suud rejimi ile onunla suç ortaklığı yapan şeyhler de Hizbullah'ı Lübnan siyaset sahnesinden silebilecek bir gücü olmadığını farkındalar. Bunu bir dönem ABD de denedi fakat bunun mümkün olmadığını fark edince tutum değiştirmek zorunda kaldı. Hizbullah'a karşı toplumsal tepkinin oluşması için Lübnan halklarına kaba bir sefalet dayatıldı. Ancak Hizbullah İran'dan petrol ve diğer temel ihtiyaç maddelerini getirmeye başlayınca, Biden yönetimi geri adım atmak zorunda kaldı. Bu deneyime rağmen, El Suud rejimi efendisi ABD'nin yapamadığını yapmaya yelteniyor.

Görünen o ki, El Suud kralını diken üstünde bırakan Kardahi'nin açıklaması değil. Zira söz konusu açıklama hem eskiye dayanıyor hem de o gerçekler ilk defa dile getirilmiyor. Buna rağmen El Suud veliahtı Muhammed Bin Selman'ın histerik bir şekilde Hizbullah ve Lübnan'ı hedef almasının altında başka nedenler olduğu belirtiliyor. Hizbullah'ın Ansarullah'ı desteklemesi Yemen'de çatışmaların seyrini belirgin bir şekilde etkiledi. Bu

ise şeyh takımının hedeflerine ulaşmasını imkansız kıldı. Bundan dolayı Suudi kralının kimyası bozulmuş görünüyor. İran yönetimi üzerinden hem Yemen hem de Lübnan'a müdahale etmeye çalışan Bin Selman, "Muhatapların belli, onlarla konuş" yanıtı alınca, zaten açmazlar içinde bulunan Lübnan'ı karıştırmaya kalkıştı. Olaylara bakıldığında, bir kaşık suda fırtına koparmaya çalışan El Suud'un ciddi bir sıkışma içinde olduğu anlaşılıyor.

Hedeflerine ulaşamayan El Suud rejimi zıvanadan çıkmış görünüyor. Zira Suudi Arabistan'da çalışan 200 bin Lübnanlı işçi ve emekçiyi hedef almaya başladı. Bazı kaynaklar bu emekçilerin sınır dışı edilebileceğini iddia ediyor. Oysa o emekçilerin yaşananlarla hiçbir ilgileri bulunmuyor. Ancak şeyh takımının bu tür insanlık dışı icraatlarına daha önce de rastlanmıştı. Saddam Hüseyin rejiminin Kuveyt'i işgalinden sonra 400 bin Filistinli bu ülkeden sınır dışı edilmişti. Yine aynı gerekçeyle Suudi Arabistan rejimi de yüzbinlerce Yemenli işçi ve emekçiyi sınır dışı etmişti.

***

Bin Selman ve onun kuyruğuna takılan şeyh takımının küstahlığına yanıt veren Hizbullah liderleri, Lübnan'ın geleceğinin Suudi Arabistan kralı ya da diğer

şeyhler tarafından belirlenmeyeceğini, her dayatmanın sökmeyeceğini, iç savaş çıkarma provokasyonlarının ise boşa düşürüleceğini ifade ettiler.

Kısa süre önce El Suud rejiminin tetikçileri, barışçıl gösteri düzenleyen Hizbullah kitesine saldırmış ve 6 kişiyi katletmişti. Ancak kirliliğin farkında olan Hizbullah'la müttefikleri oyuna gelmediler. Şimdi El Suud ve suç ortakları, Kardahi'nin konuşması etrafında koparılan "fırtına" üzerinden Lübnanlıları birbirine kırdırma çabasını sürdürüyor. Bu kirliliğe ulaşabilmek için her yola başvuran şeriatçı rejim debelendikçe batıyor. Zira "baş düşman" belirledikleri Hizbullah zayıflamak bir yana güçleniyor. Dolayısıyla Körfez şeyhlerinin açmazı da derinleşiyor.

Vurgulamak gerekiyor ki Körfez şeyhlerinin ambargosu öncelikle Lübnanlı emekçileri olumsuz yönde etkiliyor. Çünkü bir ülkeye ambargo uygulandığında faturayı öncelikle emekçiler ödüyor. Buna rağmen El Suud kralıyla suç ortaklarının sefil hedeflerine ulaşmaları mümkün görünmüyor. Zira onurlarıyla yaşamak isteyen Lübnanlılar, yüz yüze oldukları ekonomik sıkıntılara rağmen dik duracak kararlılığı taşıdıklarını gösteriyorlar.

ABD’de “Grev Ekimi”

Emperyalist kapitalist sistemin uzun yıllardan bu yana süregelen bunalımı ve ardı ardına yaşadığı kriz atakları, dünya burjuvazisini neoliberal saldırıları sürekli trmandırmaya yöneltti. Özellikle Doğu Bloku’nun çöküşünden sonra zincirlerinden boşalan sermaye, küresel çapta işçi sınıfı ve emekçilere karşı kapsamlı bir saldırı dalgası başlattı ve bunu her geçen gün daha da derinleştirdi. Sermayenin 70’li ilk yıllardan itibaren baş gösteren, 80’li ve ‘90’lı yıllarda yeni ivmeler kazanan bunalımı, neoliberal saldırı politikalarını alabildiğine azdırdı. Özellikle 2008’de ABD’de patlak veren ve tüm dünyada sarsıcı etkiler yaratan ekonomik-mali krizi, işçi ve emekçilere yönelik yeni ve daha kapsamlı bir saldırı dalgası başlattı. İşçi sınıfının bedeller ödeyerek elde ettiği ekonomik, sosyal ve siyasal haklar ardı ardına gasp edildi. İşçi sınıfı bu küresel saldırılara dönem dönem grev ve direnişlerle karşı koymaya çalıştı. Fakat burjuvazinin hizmetindeki sarı sendikaların arkadan hançerlemesinin de sonucu olarak saldırıları püskürtmekte başarılı olmadı.

Sermayenin neoliberal saldırılarının dorukta olduğu bu dönemde, işçi sınıfı sadece sermayeye karşı değil, aynı zamanda sarı sendikalara karşı da grev ve direnişlerle mücadele veriyor. Bu tür bir grev dalgası bugünlerde Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) yaşanıyor.

ABD’de sınıfın mücadelesi 2021 sonbaharında yeni bir ivme kazandı. Yüzbinlerce işçi grevde. Gelişmeler önümüzdeki günlerde grevlerin bir dizi başka işkollarına da sıçrayarak önemli ölçüde büyüyeceğini işaret ediyor. Sağlık, iletişim, öğretim, imalat ve eğlence iş kollarından “beyaz yakallılara” kadar uzanan bir grev dalgası ile çalkalanıyor ABD.

Cornell Üniversitesi Endüstri ve Çalışma İlişkileri Okulu (ILR) tarafından derlenen ve *Bloomberg* tarafından yayınlanan “iş uyuşmazlıkları haritası”na göre, 1 Ocak ile 14 Ekim 2021 tarihleri arasında 178 grev gerçekleşti. 100 binlerce işçi, çoğu zaman sendika bürokrasisinin sermaye yanlısı tutumunu aşarak gerçekleştirdi bu grevleri.

Eylül sonunda başlayan grev dalgası ise çok geçmeden ülkenin birçok eyaletinde ve çeşitli işkollarında 100 binlerce işçinin katılımı ile büyüdü. Ekim ayında artarak devam eden grevler siyasi literatüre ‘Grev Ekim’i (Strikeoktober) diye geçti.

Tarım makineleri üreticisi John Deere’de 10 binden fazla işçi greve gitti. Ülkenin doğu ve batı kıyılarında, sayıları 60 binin üzerinde olan sağlık emekçisi ve film endüstrisi çalışanları grev dalgasındaki yerlerini aldılar. Hollywood’da, keza film ve televizyon prodüksiyonunun söz konusu olduğu diğer yerlerde, set çalışmaları ilk kez greve gittiler. Kaliforniya ve Oregon’da yaklaşık 40 bin sağlık emekçisi daha grev hazırlığında. New York’ta zaten grevdeler. Sağlık emekçileri, ücretlerin artırılması, pandemi nedeniyle artan ağır ve uzun çalışma koşullarının iyileştirilmesinin yanı sıra, sağlık sigortasının kapsam alanının budanmasına da karşı çıkıyorlar.

Orta Batı’da, Iowa, Illinois ve Kansas’ta, John Deere’deki Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası’nın toplu sözleşme pazarlığından memnun olmayan, sendikayı “gizli pazarlık yapmak ve işçileri satmakla” itham eden çalışanların yaklaşık yüzde 99’u eylül başında greve gitmek için oy kullandılar. John Deere geçen yıl rekor düzeyde kâr elde etmesine rağmen, toplu sözleşme görüşmelerinde işçilerin emekli ikramiyesinde kesinti yapmayı pazarlık konusu yapıyor.

İrili ufaklı bir dizi eyalette sadece işçiler değil, eğitim emekçileri de grevde. Tiyatro sanatçıları ve öğretim görevlisi

gibi bazı dallarda grev hazırlığında olan emekçilerin talepleri karşılanarak, şimdilik bu alanlarda grevlerin önü alınabildi.

Görünen o ki, önümüzdeki süreçte ABD’de grev dalgası büyüyerek devam edecek. Kapitalistler, sarı sendikalar aracılığı ile grev dalgasını kırmaya, sınıfın haklı taleplerini boğmaya çalışacaklardır.

“Grev Ekim”i ABD’de bütün bir coğrafyayı etkisi altına almış durumda. Neredeyse bütün işkollarına yayıldı grevler. Covid-19 salgını nedeniyle ağırlaşan ve giderek olağanlaşan kötü çalışma koşullarının grev dalgasında belirgin bir rolü var. Pandeminin başında, neredeyse hiçbir işyerinde maske ve benzeri kişisel koruyucu ekipman yoktu. Sendikalı-sendikasıız işçiler yeterli koruyucu ekipman talep etmek için örgütlenmeye ve toplu eyleme geçtiler. İşçiler artık sistemi sorguluyorlar. Bu sorgulamanın yanı sıra toplu eylem ve grevler, sorunların sistemin doğasından kaynaklandığı konusunda işçi ve emekçilerde bilinç sıçramasını beraberinde getiriyor. Tam da bu sayede işçiler, John Deere’de olduğu gibi sarı sendikacıların daha grev başlamadan bitirilmesi planlarını boşa çıkarabildiler.

Siyasi literatürdeki yerini de alan “Grev Ekim’i, güç dengelerinde bir dönüm noktası mı olacak, yoksa patronların, sendika bürokrasisinin ve onların ‘demokratik’ hükümetinin umduğu gibi, geçici bir fenomen olarak mı kalacak” sorusuna cevap vermek için henüz çok erken. Sınıfın mücadele dinamiklerinin “bulaşıcı etkisi” hala doruk noktasına ulaşmış değil.

Ama şimdiden bir kazanımın altı çizilebilir. Neoliberal saldırının kalıcı sendika karşıtı mirasına son vermek için işçi sınıfının mücadelesi takvimlere “Grev Ekim”ini ekledi.

Yunanistan’ın Pire kentinde, Çin şirketi COSCO’nun işlettiği limanda çalışan işçilerin iş cinayetlerine karşı mücadelesi kazanımla sonuçlandı. İş cinayeti sonrası başlayan grevler sonucu taleplerin çoğunun şirket tarafından kabul edildiği duyuruldu.

Bir liman işçisinin iş cinayetine kurban gitmesinin ardından bir dizi talep ile iş bırakan ve 7 gün grev yapan liman işçilerinin taleplerinin çoğunun kabul edildiği açıklandı. Zafer, işçilerin örgüt-

COSCO işçilerinin grevi sonuç verdi

lül olduğu ENEDEP sendikası tarafından perşembe gecesini limanda duyuruldu. İşçiler açıklamayı alkışlarla karşıladı. Talepler kabul edilmeseydi işçiler bugün bir kez daha greve çıkacaklardı.

TİS MÜCADELESİ SÜRECEK

ENEDEP Başkanı Markos Bekris yaptı-

ğı açıklamada şunları ifade etti:

“Örgütlü mücadelemiz, 7 günlük grevimiz ve tüm işçi sınıfının dile getirdiği dayanışma ile şirkete taleplerimizin çoğunun kabul etmeye zorladık. Şimdi tecrübemiz var, güçlü bir sendikamız var ve savaşmamız gerektiğini biliyoruz. Önümüzde imzalamamız gereken toplu

iş sözleşmesi ve tam istihdam talebimiz var.”

İŞÇİLERİN TALEPLERİ

İşçilerin ve sendikanın talepleri arasında bir işçinin ölümüne neden olan kazanın nedenlerinin araştırılması, işyerinde bir sağlık ve güvenlik komitesinin oluşturulması, arka arkaya gelen ve 12 saatlik vardiyaların sona erdirilmesi ve işçilerin haklarını güvenceye alan bir toplu iş sözleşmesi imzalanması bulunuyordu.

Haklarımız, özgürlüğümüz ve geleceğimiz için...

YÖK'e ve düzenine karşı mücadeleye!

Yükseköğretim Kurulu (YÖK), bundan tam 40 sene önce, Türkiye'de yükselen toplumsal muhalefetin bastırılması için hayata geçirilen askeri faşist darbesinin bir ürünü olarak kuruldu. Sermaye devleti YÖK'ü kurarak, üniversite gençliğini "ehlileştirmeyi" ve gençlik mücadelesini baskı ve zor kullanarak ezmeyi hedeflemişti. Üniversitelere dönük darbenin diğer adı olan YÖK, öğrenciyi, öğretim görevlisini, kısacası üniversiteleri teslim almanın bir aracı olageldi. Daha ilk günlerden başlayarak üniversiteleri fabrikaların ve tarikatların arka bahçesi haline getirdi. YÖK ve YÖK düzeni üniversiteleri ticarethane, öğrencileri müşteri, rektörü ise CEO haline getirmenin aracı olarak rol oynadı.

YÖK'ÜN KURULMASINDAN BU YANA ÜNİVERSİTELERE YÖNELİK BİRÇOK SALDIRI GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Özellikle 15 Temmuz sözde darbe girişimini fırsata çeviren AKP iktidarı, ilan ettiği OHAL ile toplumsal yaşama yönelik baskı ve saldırı politikalarına hız verdi. KHK'lar eliyle akademideki ilerici birikim peyderpey tasfiye edildi. Devrimci ve ilerici öğrencilere dönük soruşturma, gözaltı, tutuklama terörünü devreye soktu.

Eğitim sistemi AKP iktidarı döneminde iyice çürürken, pandemi süreci bu çürümüşlüğü çöküşe çevirdi. Üniversitelerde örgün eğitime ara verilip uzaktan eğitime geçilirken sorunlarımız katmerleşti. En köklü üniversitelerde dahi uzaktan eğitim altyapısının olmaması, teknik ekipman ve internet eksikliği gibi sorunlardan ötürü yüzbinlerce üniversitelinin

eğitime erişmesi engellendi. Halihazırda niteliksiz olan eğitim sisteminde böylelikle 1,5 yıllık "kayıp zaman" meydana geldi. Sonuç olarak, pandemi döneminde, en temel haklarımızdan biri olan eğitim hakkı her bakımdan gasp edilmiş oldu.

Yine pandemiyle birlikte genç işsiz sayısında artış yaşanırken, geleceksizlik gençliğin en büyük sorunu haline geldi. Şimdi de gerekli tedbirler alınmadan üniversitelerde yüz yüze eğitime geçildi. Başta eğitim hakkı olmak üzere barınma, beslenme ve ulaşım gibi en temel haklarımızın gasp edilmesiyle üniversiteler açıldı. Özellikle yüzbinlerce öğrencinin en yakıcı sorunlarından biri haline gelen barınma sorununa dair, iktidar tarafından en küçük adım dahi atılmadı. Keza ev kiralalarına, yurt fiyatlarına, yemekhane fiyatlarına yapılan zamlardan kaynaklı birçok arkadaşımız geçim sıkıntısından

kaynaklı yeni dönemde üniversitelere gelemedi. Yüksek fiyatlı ev ve yurtlara gidemeyen birçok üniversiteli, dinci-gerici cemaat ve tarikatların adeta pençesine itildi. Barınma hakkı için mücadele eden arkadaşlarımız ise gözaltına alındı, yurtlardan atıldı!

Aradan geçen 40 seneye rağmen YÖK, sermaye devletinin çıkarları doğrultusunda üniversitelerin denetimi ve neoliberal dönüşümü için kullanılmaya devam ediyor. Ancak bugüne kadar YÖK eliyle hayata geçirilen saldırılar, tırmandırılan baskı ve yasak politikaları gençliği teslim alamamıştır. Bugün gençliğin özgürlük ve gelecek özlemi dünden daha fazladır. Yakın zamanda üniversitelerin bölünme yasasına karşı iki hafta boyunca yapılan eylemler, birçok üniversitede gerçekleşen yemekhane boykotları, ODTÜ Kavaklık Direnişi, 2021 yılının ilk günlerinden bu yana tüm baskı, gözaltı

ve tutuklama saldırılarına rağmen devam eden Boğaziçi Direnişi vb. gibi örnekler, gençliğin düzene karşı içinde biriktirdiği öfkenin yanı sıra, özgürlük ve gelecek özleminin de birer göstergesidir.

Bugün başta eğitim hakkı olmak üzere, buna bağlı olarak gasp edilen barınma, beslenme, ulaşım, sağlık gibi temel haklarımız için,

Özerk-demokratik üniversite hakkımız için,

Söz, basın, ifade ve örgütlenme özgürlüğü hakkımız için,

Söz, karar ve yetki mekanizmalarında yer alma hakkımız için,

İnsanca bir yaşam hakkımız için,

Haklarımıza, özgürlüğümüze ve geleceğimize sahip çıkmak için,

Tüm gençliği YÖK ve YÖK düzenine karşı mücadeleyi yükseltmeye çağırıyoruz!

DEVİRİMCİ GENÇLİK BİRLİĞİ

Gençlik Komiteleri üyeleri YÖK'ün kuruluşunun 40'nci yıl dönümünde çeşitli yerlerde eylem gerçekleştirdi. Üsküdar, Kadıköy, Çağlayan ve Fatih'te gerçekleştirilen eylemlere polis saldırdı ve öğrenciler gözaltına alındı.

Marmara Üniversite Göztepe yerleşkesi önünde yapılan konuşmada "Yeni YÖK Başkanı Erol Özvar, Marmara Üniversitesi'nin tüm yetkilerini Saray'a devretti" denildi. Öğrencilerin barınma sorununa da değinilen açıklamanın ardından 1 saatlik oturma eylemi yapıldı. "Küllüye varsa üniversite yok" ve "kayyum varsa üniversite yok" yazılı döviz-

6 Kasım eylemlerine polis saldırısı

ler taşınarak yapılan oturma eyleminde dövizde "kayyum" yazdığı gerekçesi ile 4 kişi gözaltına alındı.

Üsküdar ÖSYM önünde eylem yapan liseliler "Liseliyiz, üniversiteliyiz, geleceğimiz yok. Bizi birbirimizle yarıştıranlara, rekabete sokanlara karşı ayağa kalkıyoruz." diyerek eğitim sistemini protesto etti. Polisin saldırdığı eylemde 4 liseli gözaltına alındı.

Kadıköy Vergi Dairesi'nde yapılan ey-

lemde "Her gün evlerimize KYK borçlarının tebligatları geliyor; borçlu ve işsiz! Patronların milyarlık liralık vergi borçlarını silenler bizi hala borçlandırıyor" denildi. Kadıköy Vergi Dairesi önünde iki kişi gözaltına alındı.

Çağlayan'da bulunan İstanbul Adliyesi önünde yapılan eylemde tutuklu öğrencilerle dayanışma yükseltildi. "Üniversite, öğrencilerin baskıyla, tehditle, tutuklamalarla baskı altında tutu-

lacağı yer değildir. Polislerin, ÖGB'lerin karargâh kurduğu yere üniversite denemez. Hepsini gönderecek güçteyiz." denilen eyleme polis saldırısı sonucu 3 kişi gözaltına alındı.

Fatih'te bulunan İstanbul KYK İl Müdürlüğü, önünde yapılan eylemde KYK kurumu teşhir edilerek "KYK 5.5 milyondan fazla öğrenciyi borçlandırmış, öğrencilerin onda birini karşılamayan barınma hakkını gasp etmiş bir kurumdur." denildi. Oturma eylemi yapan 3 kişi gözaltına alındı.

Uzaktan eğitim ve gençliğe etkileri

Eğitim Reformu Girişimi'nin (ERG) hazırladığı, 2021 yılı "Öğrenciler ve Eğitime Erişim" dosyası yayımlandı. Rapor haline getirilen veriler, eğitimde yaşanan niteliksizliği ve fırsat eşitsizliğini bir kez daha gözler önüne serdi. Pandemi sürecinde uzaktan eğitime geçilmesi ile birlikte eğitimde derinleşen sorunların yanı sıra, eğitim gören her yaş grubundan öğrenci bu süreçten olumsuz yönde etkilendi. Tüm bölge ve kademelerde okullar eğitim yılının 87 günü boyunca kapalı kaldı. UNESCO verilerine göre, Türkiye, pandemi sürecinde okullarını en uzun süre kapalı tutan ülkeler arasında 4. sırada yer aldı. Bu süreçte öğrenciler, eğitime erişememelerinin yanı sıra gelişimleri için önemli bir işlev taşıyan sosyal imkanlardan da yararlanamamış oldular.

Bazı araştırmalar sonucu açıklanan raporlarda, okulları 1-4 hafta arasında kapanan öğrencilerin %62'sinin olumsuz duygularının arttığı, okulları 17-19 hafta arasında kapanan öğrencilerde bu oranın %96'ya yükseldiği bilgisi yer aldı.

Eğitim Reformu Girişimi'nin hazırladığı dosyada ortaya konulan veriler ışığında çubuk "zengin-fakir" ayrımına bükülme de ortaya çıkan her bir verinin toplumda hangi kesimi olumsuz yönde etkilediği çok açık. Eğitim Reformu Girişimi'nin paylaştığı bazı bilgiler şöyle:

- EBA kullanım verilerine göre, öğrencilerin %31'i bilgisayar ve %9'u tablet aracılığıyla uzaktan eğitime erişirken, mobil cihaz kullananların oranı %60'dır.

- Ayrıca cep telefonu bulunan hanelerin oranı (%99,3), masaüstü bilgisayar (%16,8), taşınabilir bilgisayar (%38,3) ve tablet bulunan (%26,3) hanelere göre çok daha yüksektir.

- Haziran 2020 verilerine göre en yoksul %20'lik kesimdeki ailelere mensup çocukların çevrimiçi eğitime erişim oranı sadece %14'tür.

- 14 yaşındaki çocukların %3,6'sı okula kayıtlı değildir. 17 yaşındaki çocuklarda bu oran %15,5'e yükseliyor.

- Bu dönemde artan aile içi şiddet ile ihmal ve istismar vakaları çocukların duyu durumlarının yanı sıra fiziksel gelişimlerine de zarar verdi. Ayrıca, uzaktan eğitimle beraber ekran karşısında geçirilen süre kayda değer oranda arttı. Araştırmalar akıllı telefonların ve internetin aşırı

kullanımının zihinsel ve davranışsal sorunlara yol açabileceğine, ders çalışma performansını zayıflatabileceğine, yüz yüze sosyal etkileşimi azaltabileceğine ve kişisel hayatların ihmal edilmesine yol açabileceğine işaret ediyor.

- Yaşa göre okullaşma oranlarına göre, 675 bin 861 çocuk eğitimin dışında kaldı.

- Okul çağındaki Suriyeli çocukların 2019-20'de %63,3 olan okullulaşma oranı 2020-21'de %64,4. Okula kayıtlı olmayan Suriyeli çocukların sayısı ise 425.666'dır. Suriyeli öğrencilerin ortaöğretimdeki okullulaşma oranları diğer kademelere göre daha düşük seyrediyor. Öğrencilerin ortaöğretimdeki okullulaşma oranlarının artırılması için mesleki eğitime yönelim teşvik ediliyor.

Raporda, özel eğitime gereksinim duyan çocuklara ilişkin de bir başlık açılmış. Özel eğitim desteğine ihtiyaç duyan çocuklar için salgın öncesinde de hiçbir gerekli adım atılmazken, pandemi sürecinde bu sorun daha da derinleşmiş. Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar, bu sistem için adeta bir kambur olarak görülüyor, buralara ayrılan her bütçe fazulü sayılıyor. Raporda şu bilgi paylaşılıyor:

"Türkiye'deki engelli bireylerin sayısı ve yaş kırımlarıyla ilgili güncel veriler kamuoyuyla paylaşılmadığından engelli öğrencilerin okullulaşma oranları bilinmiyor. Önceki yıl 425.544 olan özel eğitim hizmetlerinden yararlanan öğrenci sayısı 2020-21'de 425.534'e geriledi. Aradaki fark sayısal olarak sadece 10 olsa da özel eğitim hizmetlerinden yararlanan öğrenci sayısının uzun yıllardır artış eğiliminde olduğu ve özel eğitim

hizmetlerine ihtiyaç duyan toplam çocuk sayısının bilinmediği unutulmamalıdır."

"Öğrenciler ve Eğitime Erişim" dosyasında bazı öğrencilerin görüşlerine de yer verilmiş.

Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine dair ifade ettikleri, aslında bu sürecin ne denli niteliksiz olduğunu da gözler önüne seriyor. Öğrencilerin görüşlerden bazı bölümler:

- "Evde tabletim vardı ama eski olduğu için programlar yüklenemedi ve giremedim canlı derslere. İnternetim de yetersizdi. Martta başlayan süreç ve sonrası, benim için upuzun bir yaz tatili gibiydi... Bazı ev ortamları çok kalabalık ve gürültülü, o yüzden derslerde herkesin kamerası, mikrofonu kapalı."

- "...Ama annemin telefonunu iki kardeşimle paylaşmakta sıkıntı yaşıyoruz. Ödev için araştırma yapmam gerektiğinde kardeşlerim telefonu istiyor. Ayrıca anlamadığım konu ve soru olduğunda öğretmene soramıyorum."

- "Kendimi koalaya benzetiyorum. Çünkü çok hareket edemiyordum. Koala nasıl bir ağaca tutunuyorsa ben de ağaca tutunur gibi evime tutundum. Balkonumuz var. Biraz orada hava alıyorum, ondan sonra da salonda oturuyorum. Yanımızda park olsa çıkabilirdim ama yok. Hapis altındayım gibi hissediyorum."

- "Seçeneğim olsa çalışmayı tercih etmem. Dükkanda yaşadığım stres derslerimi de etkiliyor. Babamlar derslerin online olmasını anlamıyorlar. 'Ne yapacaksın evde, annene yardım mı edeceksin? Dükkana gel' diye ısrar ediyorlar. Ben de dükkana gitmek zorunda kalıyorum, baskı hissediyorum üzerimde."

EĞİTİM HAKKININ GASPINA KARŞI MÜCADELEYE!

Unutulmamalı ki bu dosyalarda yararlanılan verilerin çok büyük bir kısmı devlet ve devlete bağlı kurumların açıkladığı verilerdir. Devletin şu ya da bu alana dair açıkladığı verilerin ne denli çarpık olduğu ise kimse için bir sır değil. Kısacası tablo devletin sunduğu ve gizleyemediği haliyle bile vahim bir durumdadır. Gerçek durumun ne denli kötü olduğu ancak tahmin edilebilir. Nitekim dosyada çocuk işçiliğe dair ara başlıkta bulunan şu ifadeler dikkat çekicidir: "Türkiye'de çalışan çocuklara dair güncel veriler TÜİK tarafından düzenlenen Çocuk İşgücü Anketi'ne dayanıyor. Anket çalışan çocuk sayısını hesaplarken yoğunlukla kız çocukların üstlendiği ev içi emeğe ve çalışan Suriyeli ve Afgan mülteci çocuklara dair herhangi bir veri sunmuyor. Ankete yönelik bir diğer önemli eleştiri ise mevsimlik tarım işçiliğinin görece az olduğu ekim, kasım ve aralık aylarında gerçekleştirilmiş olmasıdır. Çocuk İşgücü Anketlerinin kısa aralıklarla düzenlenmesi çalışan çocuk eğilimlerine dair veri imkanını kısıtlıyor."

Koronavirüs süreci ile birlikte eğitimde var olan sorunlar daha da derinleşti. Raporların da doğruladığı gibi, bu süreç, çocuk istismarından çocuk işçiliğe, eğitime erişememekten fırsat eşitsizliğine, zihinsel ve davranışsal bozukluklara kadar çok yönlü sorunları da arttırdı. Uzaktan eğitim süreci ile eğitim sistemindeki çarpıklıklar daha da gün yüzüne çıktı, eğitim hakkının gasp edilmesi sorunu daha ciddi bir raddeye vardı.

*Hayat pahalılığına, sömürüye,
baskı ve devlet terörüne karşı*

**Haklarımız ve
geleceğimiz için
mücadeleye!**